

RAPORT

ROCZNY ZA ROK 2021

Spis treści

4	FOR w liczbach
4	FOR w mediach
6	Wybrane publikacje
10	Publikacje FOR w 2021 roku
12	Raporty FOR
18	Wyzwolić potencjał
19	Koszty Pracy
20	FOR o Polskim Ładzie
21	Blog Obywatelskiego Rozwoju
22	Współpraca zagraniczna
23	Audyty Wolności Gospodarczej
24	Wydarzenia 2021
25	FOR w mediach społecznościowych
26	Rachunek od państwa za 2020 rok
28	Współpraca z mediami
29	Podcasty
30	Obszary badawcze
31	Projekty FOR
32	W 2021 roku prężnie działał FOR-letter!
33	Fundacja Wolności Gospodarczej wspiera FOR
34	Finanse FOR
35	Ludzie FOR

Szanowni Państwo!

W 2021 roku FOR kontynuowało swoją oświeceniową działalność na dwóch zasadniczych płaszczyznach:

1. Stabilności i rozwoju polskiej gospodarki
2. Praworządności (państwa prawa) i demokracji

Na pierwszym froncie zwracaliśmy między innymi uwagę na to, że erupcja polityki popytowej i nacjonalizowanie firm zagrażają rozwojowi naszej gospodarki. Demaskowaliśmy też pułapki tzw. Polskiego Ładu.

Na drugim froncie między innymi demaskowaliśmy #PatoPrawo oraz inne godzące w praworządność działania Zbigniewa Ziobry i Jarosława Kaczyńskiego.

Mieliśmy pełne ręce roboty.

**LESZEK BALCEROWICZ,
PRZEWODNICZĄCY RADY FOR**

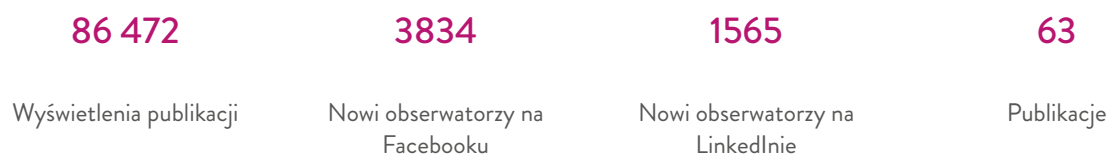

Kiedy podsumowywaliśmy dla Państwa rok 2020, pisaliśmy o zawirowaniach, jakie w świecie spowodowała pandemia wirusa i o tym, że pewnie kolejny rok będzie lepszy. Dziś widzimy, że 2021 rok wcale nie był wiele łaskawszy dla naszego zdrowia, biznesów ani stanu światowej gospodarki. Przyszło nam znów borykać się z ogromnymi kosztami i niepewnością. Jednak świat się nie zatrzymał, tylko postawił przed nami nowe wyzwania. Staraliśmy się jak najdokładniej przedstawiać Państwu możliwe scenariusze gospodarcze, ostrzegać przed pułapkami, jakie zastawia walka z pandemią, pod której pretekstem politycy usprawiedliwiają wiele decyzji mających długofalowe, negatywne skutki. Wielu mówiło, że w sytuacji zagrożenia należy odejść od politycznych sporów i wznieść się ponad dotychczasowe podziały. Oczywiście tak byłoby najlepiej, jednak to czasy kryzysu wymagają jeszcze dokładniejszego patrzenia władzy na ręce, bo bardzo często właśnie w takich momentach wolność obywateli jest najbardziej ograniczana. W Polsce nie zrezygnowano z ataków na praworządność, a do chaosu i niepewności związanej z pandemią dołożono chaotyczne zmiany podatkowe, które dotyczą niemal wszystkich obywateli, w tym zwłaszcza przedsiębiorców. Ataki na własność prywatną są najgorszą z praktyk, jaką mogą zafundować rządzący swojemu krajowi. Należy się im głośno sprzeciwić i tłumaczyć nieprzekonanym długofalowe konsekwencje, jakim jest wolniejszy wzrost, a tym samym oddalająca się szansa na dogonienie bogatszych krajów Zachodu.

Dziękujemy naszym darczyńcom i współpracownikom, że mimo tak trudnego czasu wspierają naszą działalność i wierzą, że nasza praca ma sens.

AGATA STREMECKÁ, PREZES ZARZĄDU FOR

FOR w liczbach

FOR w mediach

Nasi eksperci byli cytowani w mediach średnio **284** razy w miesiącu.

Ich komentarze, artykuły i wywiady ukazują się regularnie m.in. w „Rzeczpospolitej”, „Gazecie Wyborczej”, „Dzienniku Gazecie Prawnej”, „Pulsie Biznesu”, Radiu TOK FM, TVN24 i TVN24 BiŚ, Polsat News, Onet.pl, Wirtualnej Polsce, Interii, Money.pl czy na Gazeta.pl.

W 2021 roku nazwa Forum Obywatelskiego Rozwoju pojawiała się w mediach średnio **93** razy w tygodniu.

Cytowalność FOR w prasie: średnio **19** razy w miesiącu.

Cytowalność FOR na stronach internetowych: średnio **358** razy w miesiącu.

Cytowalność FOR w telewizji i radiu: średnio **26** razy w miesiącu.

Ekspert FOR byli cytowani w mediach średnio **284** razy w miesiącu.

Nasze publikacje były cytowane w mediach ponad **329** razy.

Prowadzimy **9** stron internetowych i **4** profile na Facebooku.

FOR aktywnie działa na **4** platformach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn).

Nasze posty na Facebooku w 2021 r. uzyskały łącznie **917 899** wyświetleń.

60 796 reakcji na Facebooku.

1608 nowych obserwujących na Twitterze.

12 741 razy wspomniano nas w innych tweetach na Twitterze.

5 591 000 razy wyświetlono nasze tweety na Twitterze.

W LUTYM 2021 R. STANOWISKO GŁÓWNEGO EKONOMISTY I WICEPREZESA ZARZĄDU FOR OBJĄŁ DR SŁAWOMIR DUDEK.

” W mojej działalności w FOR skupię się m.in. na finansach państwa, wolności gospodarczej, rynku pracy. Teraz dopiero finanse publiczne będą pod specjalnym nadzorem. Kryzys demograficzny jest bardzo poważnym problemem, o którym się u nas zbyt mało mówi. W ciągu najbliższych dekad ubędzie 6 mln osób aktywnych zawodowo. Co pięć minut z rynku pracy zniknie jedna osoba.

Chciałbym stworzyć licznik ubywających pracowników, aby uświadomić, jak poważny jest to kryzys.

Będziemy też pracować nad zaproponowaniem polityki migracyjnej. Boję się też nadmiernej etatyzacji i ograniczania wolności gospodarczej. To jest ślepa uliczka, ogromne zagrożenie i będziemy to punktować.

” Najgorsze dla finansów państwa w ostatnim okresie, nawet gorsze od tego, że deficyt będzie na najwyższym poziomie w historii jest coś innego – ich nieprzejrzystość, która przejawia się na wielu poziomach. Uważam, że rząd celowo niszczy przejrzystość finansów publicznych i marginalizuje znaczenie resortu finansów. Bo jak mawiał Orwell „wielkim wrogiem jasnego języka jest nieszczerość”. I o to tu chodzi.

” Po pierwsze, Zjednoczona Prawica zredukowała rolę ministra finansów do osoby, która godzi się na każdy wydatek. On nie stoi już na straży kasy państwa. Poza tym minister, który mówi, że konstytucyjna wartość limitu długu jest sztuczną barierą nie zasługuje, aby pracować w budynku przy ul. Świętokrzyskiej. Bardziej się nie da zdeptać najważniejszej zasady gospodarowania finansami kraju.

Wybrane publikacje

GOSPODARKA

Erupcja polityki popytowej zagraża rozwojowi | L. Balcerowicz, A. Rzońca

Niekonwencjonalna polityka pieniężna (UMP), prowadzona przez zachodnie banki centralne od wielkiej recesji, polega na obniżeniu stóp procentowych niemal do zera (albo nawet poniżej) i radykalnym zwiększeniu emisji pieniądza wynikającej z zakupów papierów wartościowych, w tym obligacji skarbowych.

Narodowy Bank Polski zaczął stosować UMP zaraz po wybuchu pandemii COVID-19. Leszek Balcerowicz i Andrzej Rzońca w swoim opracowaniu pokazują, jakie są negatywne skutki UMP dla zachodnich gospodarek, jakie zagrożenia niesie prowadzenie takiej polityki przez NBP, który w przeciwieństwie do Rezerwy Federalnej czy Europejskiego Banku Centralnego nie emituje waluty o zasięgu globalnym, oraz jakie działania powinna podjąć Polska, by nie osłabić długookresowego wzrostu gospodarczego.

GOSPODARKA

Ekonomiści debatują, a dług rośnie | R. Trzeciakowski

Wysoki dług publiczny i niski wzrost gospodarczy są zjawiskami współwystępującymi. Szacuje się, że gospodarki krajów rozwiniętych o dług publiczny poniżej 30% PKB rosną w tempie 3,7% rocznie, a tych o zadłużeniu publicznym powyżej 90% PKB – już tylko 1,2%. Ten związek jest dwukierunkowy. Z jednej strony dług publiczny może wypierać inwestycje prywatne, ograniczając dostęp firm do finansowania, lub zniechęcać firmy do inwestycji, tworząc oczekiwania wzrostu podatków w przyszłości. Z drugiej strony jeżeli np. rządy reagują na załamania wzrostu gospodarczego wzrostem wydatków publicznych, to zależność może przebiegać w odwrotną stronę.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Sądy kwestionują niekonstytucyjne obostrzenia. Walka z pandemią „bez żadnego trybu” | P. Wachowicz

Przez prawie rok od wystąpienia pierwszego zakażenia, pomimo apeli o działanie we właściwym reżymie prawnym i wprowadzenie stanu klęski żywiołowej oraz rosnącej liczby orzeczeń sądów kwestionujących rządowe nakazy i zakazy, trudno uznać, by przedstawiciele władzy nie mieli świadomości naruszania konstytucji w momencie wydawania kolejnych rozporządzeń. Potwierdza to w szczególności wprowadzenie obowiązku zastaniania ust i nosa w drodze ustawy (wiele miesięcy po ogłoszeniu stanu epidemii), ale też skierowanie do podporządkowa-

nego sobie Trybunału Konstytucyjnego wniosków zmierzających do ograniczenia dochodzenia roszczeń za nielegalne obostrzenia oraz wyłączenia odpowiedzialności karnej urzędników za naruszenia prawa w czasie pandemii.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Władzy się nie odmawia – poselski projekt Mandat+ | E. Rutynowska

8 stycznia 2021 r. do Sejmu wpłynął poselski projekt nowelizacji Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Pod projektem podpisali się posłowie klubu Prawa i Sprawiedliwości. Druk 866 zawiera propozycje niedopuszczalne z punktu widzenia obywatelskich gwarancji procesowych obecnych w demokratycznym państwie prawa – takich jak prawo do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP) czy też zasada domniemania niewinności (art. 5 KPK). Proponowane zmiany w bezprecedensowy sposób sprawiają, iż w rolę quasi-sądu będą wcielać się sami funkcjonariusze policji, decydując o wystawieniu mandatu danej osobie. Ukarany obywatel zostaje przy tym, zgodnie z zamysłem projektu, pozbawiony prawa do odmowy przyjęcia mandatu. Może jedynie złożyć zażalenie w ciągu 7 dni.

GOSPODARKA

Polska liderem w wydatkach socjalnych wśród posocjalistycznych krajów OECD | J. Kożuchowski

Nie brakuje ludzi twierdzących, że Polska niewiele przeznacza na wydatki socjalne, do których zalicza się transfery pieniężne (przede wszystkim emerytury) oraz nieodpłatne usługi finansowane z podatków (szkolnictwo, ochrona zdrowia). Tymczasem w 2019 roku Polska przeznaczyła na wydatki socjalne 21,3% PKB – najwięcej wśród posocjalistycznych krajów OECD. Stało się to w następstwie rozszerzenia 500+ na wszystkie dzieci i wprowadzenia trzynastej emerytury.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Nowy RPO: niezależna instytucja czy kolejna wydmuszka? | E. Rutynowska

Znaczenie Rzecznika Praw Obywatelskich rośnie wraz z kolejnymi atakami na wolności i prawa obywatelskie, praworządność oraz kurczeniem się przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego. Bez instytucji, spełniającej dziś funkcję jednego z ostatnich, niezależnych od rządzących polityków bastionów, obywatele mogą zacząć czuć się jeszcze bardziej zagrożeni. W ocenie FOR przy obecnym poziomie koncentracji władzy w rękach partii rządzącej jest niezwykle ważne, aby osoba, która zostanie nowym RPO, była od tej władzy niezależna.

Tego kryterium nie spełnia poseł PiS Piotr Wawrzyk, dlatego Senat powinien zagłosować przeciwko objęciu przez niego funkcji RPO.

GOSPODARKA

Opłata przekształceniowa to nierówne traktowanie obywateli | S. Dudek, R. Trzeciakowski

Opłata przekształceniowa pobrana w formule ryczałtowej, bez możliwości skorzystania z ulg i zwolnień podatkowych oraz pobierana w innym momencie niż wypłaty z ZUS narusza zasadę równego traktowania obywateli. Równe traktowanie członków OFE w kontekście planowanych zmian wymaga jednakowych zasad opodatkowania wypłat z nowego, przekształconego filara kapitałowego i z ZUS. Równe traktowanie oznacza podobny sposób opodatkowania, a w szczególności – momentu opodatkowania. Ustawa wymaga zmian w tym aspekcie bo narusza zasadę równego traktowania obywateli.

GOSPODARKA

Haracz albo nacjonalizacja – druga strona wyboru, jaki Polakom dał rząd PiS | M. Zieliński

Własność państwowa jest najbardziej zniekształcającą konkurencję formą regulacji rynku. Umożliwia bowiem zupełnie nieformalny wpływ władzy politycznej na gospodarkę – zamiast tworzyć akty prawne politycy mogą przekazywać dyspozycje prezesom kontrolowanych przez państwo firm. A przez to, że właściciel tych firm zarazem decyduje o tworzonych przepisach i wydatkach budżetowych, mają one łatwiejszy dostęp do zamówień publicznych i w razie problemów mogą liczyć na ratunek ze strony państwa (nawet jeśli nie bezpośredni w formie dotacji, to przynajmniej regulacyjny – utrudniający albo uniemożliwiający prywatnym podmiotom konkurencję na rynku).

GOSPODARKA

Czy przekształcenie OFE doprowadzi do odpływu kapitału z polskiej giełdy? | M. Zieliński

Mimo pozornie atrakcyjnych wycen polski rynek kapitałowy może w najbliższym czasie doświadczyć dalszych odpływów kapitału. W konsekwencji potrzeby sfinansowania opłaty przekształceniowej i rewizji międzynarodowych indeksów z polskiej giełdy może odpłynąć kapitał w kwocie ok. 5,6 mld zł. Dalsza marginalizacja Polski w międzynarodowych indeksach zwiększa ryzyko zupełnego wycofania się z naszego kraju zagranicznych funduszy inwestycyjnych.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Tymczasowe aresztowanie to ostateczność – wolnościowe środki zapobiegawcze | E. Rutynowska

W opinii publicznej dominuje mylne postrzeganie tymczasowego aresztowania jako jedynego naprawdę skutecznego środka zapobiegawczego. W rzeczywistości jest on po prostu najbardziej asekuracyjny z punktu widzenia prokuratury, która zyskuje – w razie

uwzględnienia swojego wniosku o tymczasowe aresztowanie – pewność, gdzie przebywa podejrzany lub oskarżony. Z punktu widzenia sądu ryzyko popełnienia jakiegokolwiek czynu zabronionego przez podejrzanego/oskarżonego spada diametralnie w sytuacji osadzenia w areszcie śledczym. Jednakże w efekcie taka interpretacja rzeczywistości skutkuje powstawaniem państwa quasi-policyjnego.

GOSPODARKA

Leki na receptę przez Internet – potrzebna prokonsumencka zmiana | M. Tatała

Umożliwienie kupowania leków na receptę przez Internet powinno być jedną z odpowiedzi na pandemię COVID-19 i szkoda, że nie wprowadzono go już kilka miesięcy temu. Także po pandemii tego typu rozwiązania powinny funkcjonować przede wszystkim ze względu na wygodę konsumentów. Ponadto, w związku z tym, że leki na receptę kupują często osoby chore, znacznym ułatwieniem może być dla nich możliwość dostarczenia leku prosto do domu. Ze względu na właściwości leków proponowane zmiany legislacyjne mogą wymagać określenia, w sposób racjonalny, standardów dotyczących wysyłki, ale w taki sposób, by nie stanowiło to nadmiernej bariery dla konsumentów i aptek.

GOSPODARKA

Ochrona własności prywatnej a gminna ewidencja zabytków | P. Oliński

Z całą pewnością należy stwierdzić, że obowiązujący przepis zbyt lakonicznie reguluje zasady wpisywania nieruchomości do ewidencji zabytków, nie zapewnia jawności postępowań i narusza standardy ochrony własności. Obecnie wszystkie czynności związane z wpisem mogą toczyć się bez udziału i wiedzy właściciela nieruchomości.

GOSPODARKA

Użytki, jedzenie, napoje – Polska coraz bardziej restrykcyjna, najwięcej wolności w Niemczech i Czechach | M. Tatała

Polska znów znalazła się w gronie krajów o silnych restrykcjach, a nasza pozycja w Europie pogorszyła się i pod względem restrykcyjności systemu regulacyjno-podatkowego awansowaliśmy z 12. na 9. miejsce spośród 30 badanych krajów. Odpowiadają za to przede wszystkim nowe regulacje dotyczące e-papierosów, wyższa akcyza od alkoholu i papierosów, a także wprowadzony od początku 2021 roku podatek cukrowy.

GOSPODARKA

Krajowy Plan Odbudowy – dużo wydatków, mało prawdziwych reform | dr S. Dudek, R. Trzeciakowski, M. Zieliński

Dyskusja nad „Krajowym Planem Odbudowy” skupia się przede wszystkim na wydatkach: na tym,

w jakich obszarach wydatki należałoby zwiększyć, a w jakich obciąć. Jednak równie ważnym elementem są reformy rozumiane jako zmiany o znaczącym i długotrwałym wpływie na funkcjonowanie rynku lub politykę w jakimś obszarze.

GOSPODARKA

„Polski Ład” – wymuszka marketingowa | dr S. Dudek, R. Trzeciakowski, M. Zieliński

„Polski Ład” jest dokumentem propagandowo-politycznym. To nie jest plan gospodarczy ani tym bardziej dokument strategiczny, który pokazywałby, jak sobie poradzić z największymi wyzwaniami stojącymi przed polską gospodarką w kolejnych dekadach. Do zwiększenia dobrobytu, czyli też lepszych i profesjonalnych usług publicznych, w tym opieki zdrowotnej, konieczny jest wzrost gospodarczy. Dobrobytu nie tworzą podatki, transfery czy wydatki usztywnione w stosunku do PKB. Są one rezultatem wzrostu gospodarczego, a nie jego przyczyną. Aby podtrzymać szybki wzrost gospodarczy, szczególnie w obliczu kryzysu demograficznego, niezbędne są odpowiednie, dobrze przygotowane i zaplanowane reformy. Niestety w „Polskim Ładzie” rząd PiS takich reform nie pokazał.

GOSPODARKA

„Polski Ład” nie zbuduje brakujących mieszkań | R. Trzeciakowski

Programy mieszkania bez wkładu własnego i bonu mieszkaniowego sformułowane w „Polskim Ładzie” poprzez wspieranie popytu nie będą miały istotnego wpływu na podaż mieszkań, a mogą prowadzić do wzrostu ich cen – w najlepszym razie ich efekt będzie ograniczony. Niepokojący jest również postulat hamowania rozrastania miast, co na świecie prowadziło do wzrostu cen nieruchomości.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Prokuratura Europejska, czyli czego boi się prokuratura PiS? | E. Rutynowska

Pomysł na utworzenie Prokuratury Europejskiej powstał w związku z dostrzeżeniem faktu, że kiedy za faktyczne ściganie przestępstw naruszających interesy finansowe UE odpowiedzialne są jedynie organy państw członkowskich, nie zawsze dochodzi do skutecznego zakończenia postępowań. Intensyfikacja walki z przestępstwami naruszającymi interesy finansowe UE jako cel działań krajowych organów ścigania nie zawsze była dotychczas realizowana w wystarczającym zakresie. Dlatego też, zgodnie z zasadą pomocniczości, państwa przystępujące do PE zdecydowały o podjęciu próby osiągnięcia go na poziomie unijnym, motywując to doniosłością problemu.

GOSPODARKA

Inflacja w Polsce: ceny rosną najszybciej od 10 lat | dr S. Dudek, M. Zieliński

Rząd i władze monetarne stąpają po cienkiej linii. Władze monetarne ryzykują trwałym nakręceniem spirali płacowo-cenowej, które może skutkować uporczywą i wysoką inflacją. Ryzykują wartością polskiego pieniądza, za którą zgodnie z Konstytucją odpowiadają. Strategia „łatwego pieniądza” nie służy odbudowie i rozwojowi, pomaga jednak w utrzymaniu władzy przez obecny obóz rządzący. Rachunek za to płacą zwykli obywatele.

GOSPODARKA

Polityka migracyjna PiS – imitacja strategii bez konkretów i bez wizji | R. Trzeciakowski

Polska potrzebuje kompleksowej, długookresowej strategii migracyjnej – wraz z symulacjami, wariantami i ilościowymi celami. Projekt „Polityka migracyjna Polski – kierunki działań 2021-2022” autorstwa MSWiA udaje tylko dokument strategiczny, a w rzeczywistości kontynuuje przyjęte przez PiS podejście udawania, że konieczność przyjmowania coraz liczniejszych imigrantów nie istnieje, aby nie drażnić części prawicowych wyborców. W to podejście wpisuje się traktowanie imigracji jak kwestii bezpieczeństwa zamiast jako rozwiązania problemów rynku pracy i rozwoju gospodarczego.

GOSPODARKA

„Polski Ład” uderza podatkowo w najem mieszkań | R. Trzeciakowski

PiS w ramach „Polskiego Ładu” drastycznie i bez okresu przejściowego podnosi obciążenia podatkowe dochodów z najmu mieszkań. W ten sposób rząd chce hamować wzrost cen nieruchomości i jednocześnie zwiększać dochody budżetu. To zły kierunek. Zamieszkiwanie lokalu z najmu jest już dzisiaj droższe i mniej korzystne podatkowo niż posiadanie go na własność, a przyczyny wzrostu cen nieruchomości leżą w luźnej polityce pieniężnej NBP i barierach podażowych.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Niedostateczny standard niezależności centralnych organów regulacyjnych | P. Oliński

Celem ustawodawcy powinno być zapewnienie dużo szerszych niż obecnie gwarancji niezależności organów regulacyjnych. Ich zakres powinien być tym większy, im ważniejsze decyzje dany organ podejmuje. Wydaje się być dobrą praktyką, by w powoływaniu większości (a może nawet wszystkich) piastunów organów uczestniczył parlament.

GOSPODARKA

Krysiaka saldo błędów i opuszczeń | dr S. Dudek, R. Trzeciakowski, M. Zieliński

Jednoznacznie korzystny dla Polski bilans z członkostwa w UE nie oznacza, że nie powinniśmy zabiegać w niej o nasze i europejskie interesy. W szczególności musimy brać pod uwagę sukcesy polskich firm w eksporcie usług i dążyć do przynajmniej równie pogłębionej jak towarami liberalizacji obrotu usługami na unijnym wspólnym rynku, przeciwdziałając jednocześnie tendencjom protekcyjnym w niektórych państwach członkowskich. Tych spraw nie możemy jednak załatwić, kiedy Polska siedzi w unijnej „ośle ławce”, bo politycy nagle zaczynają się zastanawiać, czy traktaty są zgodne z konstytucją, wykorzystują konieczność reformy sądownictwa do jego przejmowania albo próbują przejąć prywatną stację telewizyjną.

GOSPODARKA

Milion państwowych mieszkań hamulcem rozwoju | R. Trzeciakowski

Niestety Polska ciągle ma relatywnie duży odsetek państwowych mieszkań na tle krajów rozwiniętych. Z danych OECD wynika, że w 2016 roku było w Polsce 1 100 918 państwowych mieszkań na wynajem, co przekłada się na 7,6% całego zasobu mieszkaniowego. To daje 11. miejsce na 33 kraje OECD. Jest to ponad dwa razy więcej niż 2,9% w Niemczech i 19 razy więcej niż 0,4% w Czechach.

GOSPODARKA

Polski system podatkowy – jest bardzo źle, ale po tzw. Polskim Ładzie może być gorzej | M. Zieliński

W najnowszej edycji International Tax Competitiveness Index Polska zajęła przedostatnie miejsce na 37 krajów OECD. W sporządzanym przez amerykańską Tax Foundation międzynarodowym rankingu konkurencyjności systemów podatkowych gorszy wynik osiągnęły tylko Włochy. Polska utrzymała miejsce z ubiegłego roku i jest o trzy pozycje niżej niż dwa lata temu.

PRAWORZĄDNOŚĆ

#PatoPrawo: Rozporządzenie: instrukcja obsługi ustawy, nie narzędzie władzy absolutnej | E. Rutynowska

Ze względu na swój mechanizm – pozostawiający w dużej mierze w gestii podmiotu wydającego dane rozporządzenie jego treść – akt ten winien być stosowany w sposób ograniczony jego celem: wykonaniem regulacji zawartych w ustawie. Tymczasem, rozporządzenia coraz częściej stają się wygodnym narzędziem wykorzystywanym w sposób sprzeczny wobec zasady demokratycznego państwa prawa jako obejście bardziej skomplikowanej drogi legislacyjnej, jaką jest zmiana lub przyjęcie nowej ustawy. Rozporządzenie nie jest jednak aktem jedyńwładztwa i nie powinno jako takie być traktowane.

PRAWORZĄDNOŚĆ

#PatoPrawo: Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego: bezpiecznik prawny dla społeczeństwa, nie broń polityczna dla władzy | E. Rutynowska

Obecny Trybunał Konstytucyjny w ramach swojej dotychczasowej działalności niewiele przypomina Trybunał powołany celem zagwarantowania bezpieczeństwa prawnego obywateli. Dziś może być widziany przede wszystkim jako orzecznicze ramię władzy wykonawczej wspierające niektóre decyzje rządzących oraz zwalczające nieprzychylnie obecnej władzy wyroki i postanowienia trybunałów zagranicznych.

GOSPODARKA

Czeki z tektury na pokaz. Straty władz lokalnych na Polskim Ładzie | R. Trzeciakowski

Władze lokalne stracą w 2022 roku 13,5 mld zł z powodu obniżenia klina podatkowego PIT w „Polskim Ładzie” Prawa i Sprawiedliwości. Tylko w ciągu dekady strata ta urosnie do 125 mld zł (w cenach stałych z 2022 roku). Do tej pory rząd zapowiedział środki kompensujące te straty na kwotę 66 mld zł, z czego połowa w 2021 i 2022 roku. Wciąż nie wiadomo, czy ubytki te będą kompensowane w latach kolejnych. Nie wiadomo również, jak zapowiedziane wydatki zostaną sfinansowane – długiem, wzrostem podatków czy cięciem innych wydatków?

PRAWORZĄDNOŚĆ

#PatoPrawo: Nadzwyczajne bezprawie stanów nadzwyczajnych | E. Rutynowska

Każdy z przewidzianych w Konstytucji stanów wyjątkowych może zostać wprowadzony dopiero w sytuacji, w której spełnione zostaną warunki określone w konstytucji i ustawach. To właśnie ten fakt doprowadził do wprowadzenia quasi-stanu klęski żywiołowej w trakcie trwania pandemii COVID-19 oraz do nadużycia stanu wyjątkowego na granicy z Białorusią celem wprowadzenia ograniczeń praw i wolności konstytucyjnych.

PRAWORZĄDNOŚĆ

Pięć groźnych i szkodliwych wydarzeń prawnych w 2021 roku | E. Rutynowska

Koniec roku to czas zarówno podsumowań, jak i życzeń. Najważniejsze z punktu widzenia prawnika życzenia powinny dotyczyć stabilnego prawa, poprawy jakości procesu legislacyjnego, przestrzegania standardów oraz traktatów międzynarodowych, w tym zasad praworządności. Aktywność obywatelska powinna skupiać się wokół przywrócenia ładu konstytucyjnego oraz mechanizmów zabezpieczających standardy demokratycznego państwa prawa.

Publikacje FOR w 2021 roku

1. 7 stycznia 2021 | Artykuł | Erupcja polityki popytowej zagraża rozwojowi | Leszek Balcerowicz, Andrzej Rzońca
2. 11 stycznia 2021 | Analiza | Ograniczyć sztywność regulacji czasu pracy | Rafał Trzeciakowski
3. 14 stycznia 2022 | Komunikat | Sądy kwestionują niekonstytucyjne obostrzenia. Walka z pandemią „bez żadnego trybu” | Patryk Wachowicz
4. 15 stycznia 2021 | Komentarz | Czy liberalizacja zwolnień przyspieszy wyjście z pandemicznej recesji? | Rafał Trzeciakowski
5. 19 stycznia 2021 | Komunikat | Władzy się nie odmawia – poselski projekt Mandat+ | Eliza Rutynowska
6. 29 stycznia 2021 | Komunikat | Polska liderem w wydatkach socjalnych wśród posocjalistycznych krajów OECD | Jan Koźuchowski
7. 11 lutego 2021 | Raport | Banki i inwestycje: zagrożenia dla dalszego rozwoju polskiej gospodarki | Stefan Kawalec
8. 15 lutego 2021 | Komunikat | Ocena PowerPointa Morawieckiego po pięciu latach | Marcin Zieliński
9. 16 lutego 2021 | Komunikat | Nowy RPO: niezależna instytucja czy kolejna wydmuszka? | Eliza Rutynowska
10. 17 lutego 2021 | Komunikat | „Składka” od reklam: oceniamy kolejny podatek sektorowy | Marek Tatała
11. 25 lutego 2021 | Raport | Polska: zastój czy rozwój? Praca, praworządność, inwestycje, innowacje | Aleksander Łaszek, Marcin Zieliński, Rafał Trzeciakowski
12. 4 marca 2021 | Komunikat | Trybunał Sprawiedliwości punktuję kolejną „reformę” sądownictwa | Patryk Wachowicz
13. 5 marca 2021 | Komunikat | Opłata przekształceniowa to nierówne traktowanie obywateli | Sławomir Dudek, Rafał Trzeciakowski
14. 10 marca 2021 | Komunikat | Haracz albo nacjonalizacja – druga strona wyboru, jaki Polakom dał rząd PiS | Marcin Zieliński
15. 12 marca 2021 | Komentarz | Kwota wolna w podatku dochodowym stała się politycznym fetyszem. Polska potrzebuje gruntownej reformy systemu podatkowo-składkowego | Sławomir Dudek
16. 23 marca 2021 | Komunikat | Prezydencka ustawa o Sądzie Najwyższym – więcej arbitralności, mniej niezależności | Piotr Oliński
17. 25 marca 2021 | Komunikat | Publiczne wypowiedzi o winie a tzw. dyrektywa niewinnościowa | Eliza Rutynowska
18. 1 kwietnia 2021 | Komunikat | Czy przekształcenie OFE doprowadzi do odpływu kapitału z polskiej giełdy? | Marcin Zieliński
19. 9 kwietnia 2021 | Komunikat | Obrót ziemią zamrożony na kolejne 5 lat? | Marcin Zieliński
20. 16 kwietnia 2021 | Komunikat | Tymczasowe aresztowanie to ostateczność – wolnościowe środki zapobiegawcze | Eliza Rutynowska
21. 26 kwietnia 2021 | Komunikat | Leki na receptę przez Internet – potrzebna prokonsumencka zmiana | Marek Tatała
22. 27 kwietnia 2021 | Analiza | W Unii nie wolno osłabiać praworządności. Wyrok TSUE w sprawie sędziów z Malty | Patryk Wachowicz
23. 28 kwietnia 2021 | Komunikat | Ochrona własności prywatnej a gminna ewidencja zabytków | Piotr Oliński
24. 30 kwietnia 2021 | Komunikat | Rachunek od państwa za 2020 rok | Rafał Trzeciakowski

25. 7 maja 2021 | Analiza | Dlaczego brakuje mieszkań? | Rafał Trzeciakowski
26. 12 maja 2021 | Komunikat | Izba Dyscyplinarna pyta TK, czy w Polsce obowiązuje prawo europejskie – prawny POLexit? | Eliza Rutynowska
27. 13 maja 2021 | Komunikat | Używki, jedzenie, napoje – Polska coraz bardziej restrykcyjna, najwięcej wolności w Niemczech i Czechach | Marek Tatała
28. 14 maja 2021 | Komunikat | Krajowy Plan Odbudowy – dużo wydatków, mało prawdziwych reform | Sławomir Dudek, Rafał Trzeciakowski, Marcin Zieliński
29. 19 maja 2021 | Komunikat | „Polski Ład” – wydumuszka marketingowa | Sławomir Dudek, Rafał Trzeciakowski, Marcin Zieliński
30. 20 maja 2021 | Komunikat | Reforma sądownictwa za środki unijne: jak to robią na Słowacji? | Patryk Wachowiec
31. 21 maja 2021 | Komunikat | Polski Ład nie zbuduje brakujących mieszkań | Rafał Trzeciakowski
32. 24 maja 2021 | Komunikat | Tajemnica dyplomatyczna osłabi jawność działania służby zagranicznej | Piotr Oliński
33. 27 maja 2021 | Komunikat | Prokuratura Europejska, czyli czego boi się prokuratura PiS? | Eliza Rutynowska
34. 1 czerwca 2021 | Analiza | Zasady delegowania sędziów do natychmiastowej poprawy | Patryk Wachowiec
35. 2 czerwca 2021 | Komunikat | Inflacja w Polsce: ceny rosną najszybciej od 10 lat | Sławomir Dudek, Marcin Zieliński
36. 24 czerwca 2021 | Komunikat | Rządowa Strategia Demograficzna 2040 nie pomoże na kryzys demograficzny | Rafał Trzeciakowski
37. 5 lipca 2021 | Komunikat | Kolejne problemy z jawnością w Trybunale Konstytucyjnym – FOR składa skargę do WSA | Piotr Oliński
38. 8 lipca 2021 | Komentarz | Budżetowa „JENGA”. Czy Polska może być drugą Grecją? Niebezpieczna gra trwa | Sławomir Dudek
39. 11 sierpnia 2021 | Komunikat | „Polski Ład” uderza podatkowo w najem mieszkań | Rafał Trzeciakowski
40. 19 sierpnia 2021 | Komunikat | Niedostateczny standard niezależności centralnych organów regulacyjnych | Piotr Oliński
41. 7 września 2021 | Komunikat | Ławnicy wymagają reform | Piotr Oliński
42. 9 września 2021 | Raport | Więcej wolnego rynku czy więcej rządu? Jak wzmocnić rozwój gospodarki po pandemii? | Sławomir Dudek, Marcin Zieliński
43. 10 września 2021 | Raport | Łódź: transformacja gospodarcza miasta po 1989 roku | Arkadiusz Sieroń
44. 24 września 2021 | Komunikat | Krysiaka saldo błędów i opuszczeń | Sławomir Dudek, Rafał Trzeciakowski, Marcin Zieliński
45. 4 października 2021 | Komunikat | Milion państwowych mieszkań hamulcem rozwoju | Rafał Trzeciakowski
46. 19 października 2021 | Komunikat | Polski system podatkowy – jest bardzo źle, ale po tzw. Polskim Ładzie może być gorzej | Marcin Zieliński
47. 26 października 2021 | Komunikat | #PatoPrawo: Rozporządzenie: instrukcja obsługi ustawy, nie narzędzie władzy absolutnej | Eliza Rutynowska
48. 2 listopada 2021 | Komunikat | Dlaczego nie ma w Polsce prywatnych cmentarzy? Niepotrzebny monopol w świetle przepisów prawa polskiego oraz ustawodawstwa innych państw | Piotr Oliński
49. 1 grudnia 2021 | Raport | Audyt Wolności Gospodarczej | Marcin Zieliński
50. 3 grudnia 2021 | Komunikat | #PatoPrawo: Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego: bezpiecznik prawny dla społeczeństwa, nie broń polityczna dla władzy | Eliza Rutynowska
51. 17 grudnia 2021 | Komunikat | Czeki z tektury na pokaz. Straty władz lokalnych na Polskim Ładzie | Rafał Trzeciakowski
52. 22 grudnia 2021 | Komunikat | #PatoPrawo: Nadzwyczajne bezprawie stanów nadzwyczajnych | Eliza Rutynowska
53. 30 grudnia 2021 | Komunikat | Pięć groźnych i szkodliwych wydarzeń prawnych w 2021 roku | Eliza Rutynowska

Wszystkie publikacje są dostępne w wersji elektronicznej do pobrania na stronie www.for.org.pl

Raporty FOR

Polska: Zastój czy rozwój? Praca, praworządność, inwestycje, innowacje

Zastój czy Rozwój? W jakim kierunku pójdzie polska gospodarka? Jakie są możliwe scenariusze i jakich reform potrzebujemy, by dogonić Zachód? Na te i inne pytania odpowiadają ekonomiści FOR w raporcie:

„Polska: zastój czy rozwój? Praca, praworządność, inwestycje, innowacje”.

1. OD CZEGO ZALEŻY WZROST GOSPODARCZY

W ciągu ostatnich 30 lat szybki wzrost gospodarczy pozwolił Polsce na istotne zmniejszenie dystansu do krajów wysoko rozwiniętych: PKB na mieszkańca Polski wzrósł z 31% poziomu USA w 1989 roku do 53% w 2019 roku. Aby to wyjaśnić i stworzyć ramy do dyskusji o szansach Polski na dalszy sukces gospodarczy, omawiamy czynniki wpływające na wzrost gospodarczy w świetle literatury (podrozdział pierwszy) oraz analizujemy ścieżkę wzrostu krajów, które w przeszłości osiągnęły poziom rozwoju zbliżony do Polski obecnie (podrozdział drugi).

2. ROZWÓJ POLSKI PO SOCJALIZMIE, RZĄDY PIS I PANDEMIA

Najszybszy ze wszystkich krajów postsocjalistycznych wzrost PKB na

mieszkańca po 1989 roku (o ok. 160% do 2019 roku) pozwolił Polsce po raz pierwszy od ponad 100 lat na istotne zmniejszenie luki rozwojowej w stosunku do najwyżej rozwiniętych krajów. Tak szybki wzrost wyróżniał Polskę na tle pozostałych krajów postsocjalistycznych, co pokazujemy w podrozdziale pierwszym. Wiele obszarów wciąż jednak wymagało reform, co opisujemy w podrozdziale drugim, w którym omawiamy słabe strony polskiej gospodarki jeszcze przed przejęciem władzy przez PiS w 2015 roku. Niestety, zmiany wprowadzane później przez PiS pogłębiły istniejące problemy, o czym piszemy w podrozdziale trzecim. W podrozdziale czwartym omawiamy dotychczasowy przebieg pandemii COVID-19 w Polsce. Skala spadku PKB Polski była

relatywnie mała na tle innych państw UE, wciąż jednak pozostaje duża niepewność dotycząca dalszego przebiegu pandemii oraz skali odbicia gospodarczego w 2021 roku. W podrozdziale piątym opisujemy pokrótce sytuację finansów publicznych w 2020 roku.

3. SCENARIUSZ OSTRZEGAWCZY – DLACZEGO BEZ REFORM NIE DOGONIMY ZACHODU

Odbicie gospodarki po pandemii, wspierane dodatkowo napływem środków unijnych, nie powinno odwrócić uwagi od długookresowych zagrożeń. Dostępne wieloletnie projekcje dla polskiej gospodarki przewidywały silne, wieloletnie spowolnienie wzrostu jeszcze przed pandemią COVID-19. W podrozdziale pierwszym pokazujemy, że w świetle prognoz Komisji Europejskiej i OECD nie mamy szans na osiągnięcie poziomu życia bogatych krajów Europy Zachodniej. Przewidywania takie siłą rzeczy są tworzone przy założeniu braku zmian w polityce gospodarczej czy kryzysów, dlatego w podrozdziale drugim wskazujemy na pogłębione przez rządy PiS czynniki zwiększające ryzyko kryzysu finansów publicznych i kryzysu finansowego, które mogą doprowadzić do jeszcze gwałtowniejszego wyhamowania polskiej gospo-

darki. Niezależnie od wstrząsów słabnący wzrost jest spodziewany na skutek niekorzystnych zmian demograficznych (podział trzeciej), a także barier ograniczających wzrost łącznej produktywności i inwestycji (podrozdziały czwarty i piąty).

4. SCENARIUSZ REFORM: CO ZROBIĆ, BY POLSKA GOSPODARKA WCIĄŻ SZYBKO SIĘ ROZWIJAŁA

Reformy rynkowe mogą pozwolić na dalszy szybki wzrost polskiej gospodarki. Odbicie po pandemii nie powinno zmylić – przy braku zmian polskiej gospodarki grozi silne spowolnienie, o którym pisaliśmy w rozdziale trzecim. Nie jesteśmy jednak na nie skazani. W podrozdziale pierwszym wskazujemy obszary, w których wciąż mamy rezerwy pozwalające na szybki wzrost gospodarczy, oraz kluczowe działania potrzebne do ich uruchomienia. W podrozdziale drugim omawiamy rekomendację reform wzmacniających długookresowy potencjał wzrostu polskiej gospodarki. W podrozdziale trzecim pokazujemy, że kierunek proponowanych przez nas zmian pozostaje w zgodzie z zaleceniami instytucji międzynarodowych, które w ostatnim czasie przedstawiły propozycje dla polskiej polityki gospodarczej.

Banki i inwestycje: zagrożenia dla dalszego rozwoju polskiej gospodarki

Pomyślny rozwój gospodarki zależy od wielu czynników. Dobry stan systemu bankowego oraz odpowiedni poziom inwestycji przedsiębiorstw nie są do tego warunkami wystarczającymi, lecz wydają się być warunkami niezbędnymi. Stąd raport jest istotnym przyczynkiem do odpowiedzi na pytanie o perspektywę polskiej gospodarki – o to, czy Polska będzie w stanie kontynuować proces zmniejszania luki rozwojowej w stosunku do krajów Zachodu.

Wstęp:

Niniejszy raport kończymy na początku 2021 roku, gdy nie wiemy jeszcze, jaki będzie dalszy przebieg pandemii COVID-19 oraz przebieg recesji, którą ta pandemia wywołała w gospodarce światowej i w Polsce. Prognozy gospodarcze na rok 2020 były wielokrotnie zmieniane przez ekonomistów i to samo dotyczyć może projekcji na rok 2021, a także

formułowanych obecnie prognoz wieloletnich. Ośrodki prognostyczne snują rozmaite alternatywne scenariusze rozwoju gospodarki światowej i gospodarki europejskiej w epoce postCOVID-19. Zastanawiają się: które z trendów gospodarczych, widocznych przed pandemią, będą obecne również w przyszłości?, które przyspieszą?, a które osłabną lub wręcz ulegną odwróceniu?

Nas interesuje zaś, co stanie się z procesem zmniejszenia luki rozwojowej naszego kraju w stosunku do Zachodu, który trwa jak dotąd nieprzerwanie od roku 1992, gdy zakończyła się transformacyjna recesja. Czy powinniśmy oczekiwać, że w epoce post-Covid-19 trend ten: przyspieszy?, utrzyma się?, osłabnie?, ulegnie odwróceniu?

Przyglądamy się dwóm obszarom, w których widzimy ryzyka dla kontynuacji procesu doganiania Zachodu:

Pierwszy obszar ryzyka to sektor bankowy. Na początku transformacji, w wyniku wprowadzonych reform, banki zmieniły swoje zachowanie i zaczęły kierować środki finansowe do przedsiębiorstw, kierując się w przeważającym stopniu ich rentownością. Ta poprawa efektywności alokacji kredytu bankowego była istotnym i niezbędnym czynnikiem umożliwiającym szybki wzrost gospodarczy Polski przez następane dekady. Dziś polski sektor bankowy jest nowoczesny, technicznie sprawny i ma odpowiedni do potrzeb gospodarki potencjał kredytowy. Jednocześnie jednak w systemie bankowym i w jego otoczeniu występują zjawiska, których kumulacja może sprawić, że zewnętrzne finansowanie (łącznie z banków i z programów pomocy rządowej) w nieproporcjonalnie dużym stopniu trafiać będzie do firm nieefektywnych. Przez to polska gospodarka rozwijać się będzie wolniej.

Drugi analizowany obszar ryzyka to inwestycje. Ich niski poziom, a w szczególności spadający poziom inwestycji przedsiębiorstw, od lat zastanawia i niepokoi ekonomistów. Przyczyną awersji inwestycyjnej

firm nie jest jednak brak środków finansowych lub niezdolność systemu finansowego do dostarczenia takich środków firmom zainteresowanym inwestycjami. Istotnym czynnikiem zniechęcającym do inwestycji jest skomplikowany system podatkowy, wprowadzanie nagłych zmian w podatkach oraz stosunek instytucji skarbowych do przedsiębiorców. Do pogorszenia klimatu inwestycyjnego przyczynia się w ostatnich latach również polityka prowadząca do uzależnienia sędziów od władz politycznych.

COVID-19 nadszarpnął finanse publiczne, co może motywować rząd do zdobywania dochodów za wszelką cenę. Przedsiębiorcy mogą się więc obawiać, że negatywne tendencje w polityce podatkowej i zachowaniu władz skarbowych ulegną nasileniu, a w przypadku konfliktu z władzami podatkowymi lub prokuraturą nie będą mogli liczyć na skuteczną ochronę przez sąd. Grozi nam więc utrzymanie bardzo niskiego poziomu inwestycji firm.

Zjawiska omawiane w raporcie prowadzić mogą do tego, że wiele bardzo efektywnych przedsięwzięć inwestycyjnych nie zostanie podjętych ze względu na ryzyko polityczno-instytucjonalne lub ograniczenie dostępności finansowania, a rosnąć będzie populacja firm „zombie” – firm o minimalnej lub ujemnej rentowności, które przez lata kontynuują działalność dzięki pobłażliwemu traktowaniu przez banki, bardzo niskim stopom procentowym, pomocy rządowej lub specjalnej ochronie przed wierzycielami. Efektem może być spowolnienie, zatrzymanie lub wręcz odwrócenie trwającego nieprzerwanie od 28 lat procesu konwergencji.

Więcej wolnego rynku czy więcej rządu? Jak wzmocnić rozwój gospodarki po pandemii?

Pandemii COVID-19 towarzyszyły bezprecedensowe interwencje państwa – od ograniczeń podstawowych wolności jednostek, po znaczny wzrost wydatków publicznych, m.in. w celu zrekompensowania firmom skutków zamknięcia gospodarki. W dyskusjach na temat odbudowy po kryzysie często słyszymy o potrzebie pobudzenia gospodarki. Rozumie się przez to zwykle zwiększenie interwencjonizmu państwa i dalszy wzrost wydatków publicznych.

W rzeczywistości jednak o rozwoju gospodarczym decyduje prywatna przedsiębiorczość w ramach wolnego rynku. To kraje

o większej wolności gospodarczej w długim okresie rozwijają się szybciej. Państwo może dać krótkotrwałe impulsy do wzrostu, ale odbędzie się to kosztem obniżenia potencjału gospodarki w przyszłości. Potrzebujemy więc szeroko zakrojonej deregulacji – wyeliminowania przepisów krępujących firmy, denacjonalizacji państwowych molochów i uproszczenia systemu podatkowego.

W styczniu 2020 roku z pewnym niepokojem przyglądaliśmy się relacjom na temat pojawienia się w Chinach nowego koronawirusa. Problem jednak wydawał się odległy i niewiele osób w Polsce czy na Zachodzie spodziewało się tego, co nastąpiło później. W lutym sytuacja zaczynała się robić coraz bardziej poważna we Włoszech, uświadamiając zagrożenia związane z rozwijającą się pandemią również mieszkańcom Europy. Niepewność towarzysząca zachodzącym wówczas zjawiskom przyniosła w ostatnim tygodniu lutego poważne spadki na giełdach, również w Polsce, gdzie obejmujący wszystkie spółki WIG spadł łącznie o ponad 14% (później, po kilkudniowym uspokojeniu w pierwszych dniach marca, nadeszły następne spadki – o kolejne 25%).

Marzec przyniósł pierwsze w Polsce obostrzenia. 12 marca 2020 roku zamknięto placówki oświatowe i szkoły wyższe, 13 marca wprowadzono ograniczenia w funkcjonowaniu galerii handlowych, zakaz podawania przez restauracje posiłków na miejscu oraz zamknięto siłownie, baseny, kluby taneczne, kluby fitness, muzea, biblioteki i kina. Od 24 marca wprowadzono ograniczenia w przemieszczaniu się poza celami bytowymi, zdrowotnymi i zawodowymi. Tydzień później rząd zamknął hotele, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne oraz salony tatuażu i piercinngu (poza tym także wielkopowierzchniowe sklepy budowlane, ale tylko w weekendy), zakazano również wstępu na tereny zielone, jak parki czy lasy.

Polska nie była – oczywiście – jedynym krajem, który zdecydował się na lockdown, ale wprowadzone przez polski rząd ograniczenia należy ocenić na tle innych krajów Unii Europejskiej jako relatywnie surowe. Według skali The Oxford COVID-19 Government Response Tracker w okresie od początku kwietnia do końca maja polskie restrykcje zostały ocenione na 83,3 pkt (na 100 możliwych). Wynik ten plasował Polskę na 10. miejscu w UE przy średniej unijnej na poziomie ok. 80 pkt.

Skutkiem wprowadzanych na całym świecie ograniczeń (a także niewynikającej z państwowego przymusu zmiany zachowań po stronie obywateli) było załamanie gospodarki. Polska doświadczyła pierwszej od czasów transformacji recesji (przyczyną tej z początku lat 90. było bankructwo socjalizmu). Mimo że przez pierwsze dwa kwartały polski PKB spadł aż o 9,1%, to na tle innych krajów załamanie

FOR
FORUM
OPINIOTWÓRCZEGO
ROZWOJU

WIĘCEJ WOLNEGO RYNKU CZY WIĘCEJ RZĄDU?

Jak wzmocnić gospodarkę
po pandemii?

Stawomir Dudek, Marcin Zieliński

na podstawie Raportu FOR: Polska: zastój czy rozwój?
Praca, praworządność, inwestycje, innowacje

było niewielkie. Unijna gospodarka skurczyła się o 14%, a w krajach najbardziej dotkniętych przez towarzyszący pandemii kryzys spadek oscylował wokół 20%.

Łódź: transformacja gospodarcza miasta po 1989 roku

Rozwój Łodzi nastąpił dopiero w XIX w. W przeciwieństwie do innych wielkich miast Polski, które rozwijały się stopniowo od średniowiecza (jak np. Kraków czy Poznań), Łódź aż do lat 20. XIX w. pozostawała niewyróżniającym się niczym szczególnym, niewielkim miasteczkiem. Późny i gwałtowny rozwój miasta może tłumaczyć jego pewne opóźnienia cywilizacyjne na tle innych dużych miast polskich (np. dopiero po odzyskaniu przez Polskę niepodległości rozpoczęto budowę wodociągów i kanalizacji), rzutujące negatywnie na warunki życia mieszkańców przez długie lata.

ROZWÓJ ŁODZI MIAŁ NIEZWYKLE DYNAMICZNY CHARAKTER.

W latach 1820-1914 Łódź przekształciła się z małej rolniczej miejscowości w jeden z największych ośrodków przemysłowych na ziemiach polskich, odpowiedzialny za ok. 30 proc. produkcji Królestwa Polskiego. O bardzo szybkim rozwoju miasta świadczy niezwykle dynamika przyrostu ludności. We wspomnianym okresie liczba ludności zwiększyła się blisko 800-krotnie, z 767 do ok. 600 000 mieszkańców. Tak szybki wzrost demograficzny, wyjątkowy w skali Europy, spowodował, że Łódź stała się drugim najliczniejszym miastem w niepodległej Polsce.

ŁÓDŹ SWÓJ ROZWÓJ ZAWDZIĘCZAŁA PRZYBYŁYM PRACOWNIKOM I PRZEDSIĘBIORCOM.

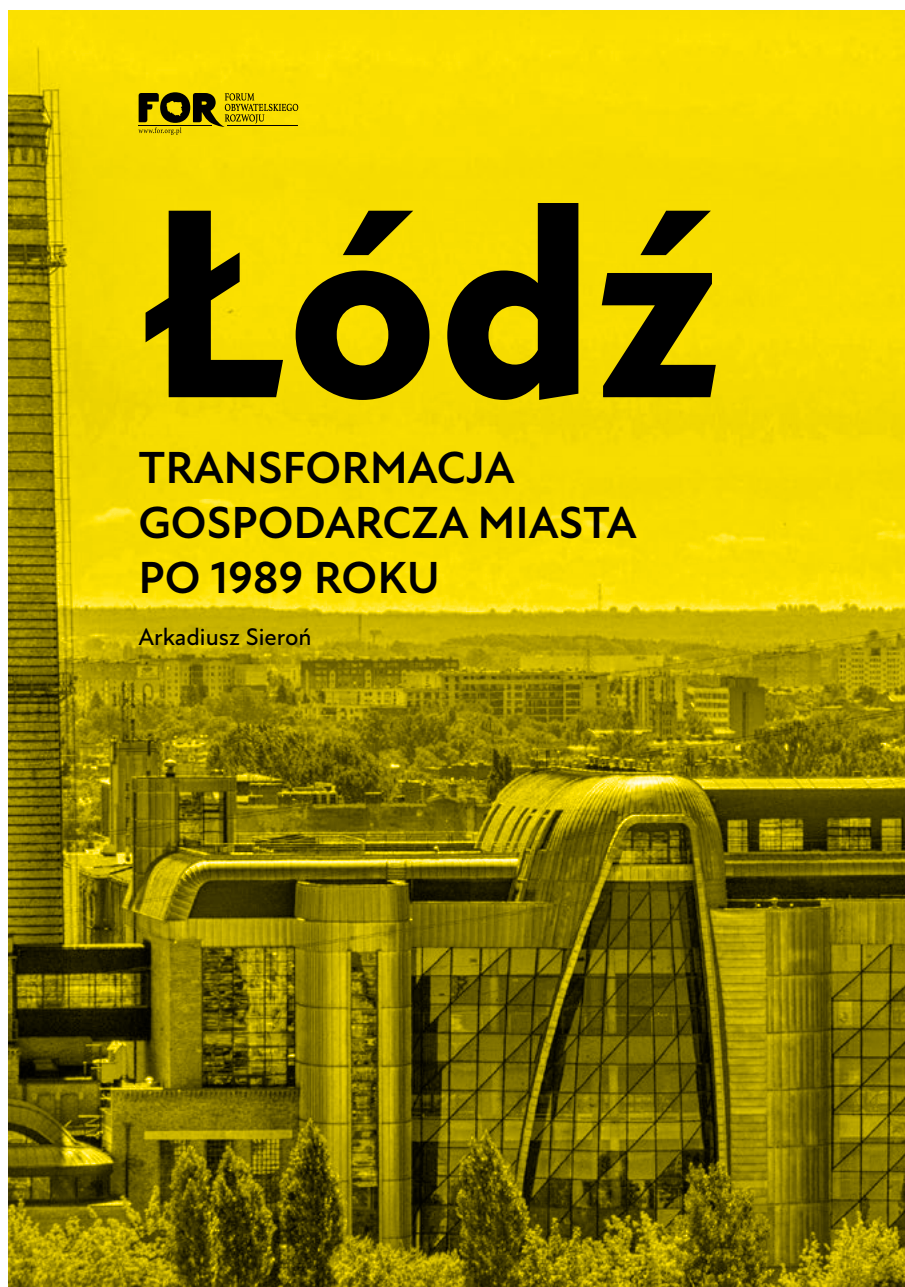
Zasadniczą przyczyną rozwoju przemysłowego Łodzi była imigracja zarobkowa. W latach 1822-1830 przybyło do Łodzi ponad 1000 rodzin rzemieślniczych, głównie niemieckiego pochodzenia, co umożliwiło rozwój przemysłu. Osadnicy przywozili ze sobą nie tylko kapitał bądź surowce, ale także – a może przede wszystkim – inicjatywę

i niezbędną wiedzę na temat nowoczesnych metod produkcji. Przedsiębiorcy ścigali do Łodzi z nadzieją znalezienia ziemi obiecanej – Łódź była bowiem miastem o specyficznym na tle kraju etosie przedsiębiorczości, do którego każdy – niezależnie jakiej był narodowości i jakiego wyznania – mógł przybyć i spróbować polepszyć swoją sytuację materialną. W późniejszym okresie łódzcy przedsiębiorcy wychodzili często z ważnymi inicjatywami gospodarczymi, o kluczowym znaczeniu dla rozwoju miasta. Przykładem może być uruchomienie drogi żelaznej fabryczno-łódzkiej z inicjatywy Jana Blocha i Karola Scheiblera,

dzięki której miasto uzyskało połączenie z koleją warszawsko-wiedeńską. Ale także wiele innych istotnych inwestycji infrastrukturalnych – takich jak elektrownia, straż pożarna, rzeźnia miejska, tramwaje miejskie i podmiejskie – zostało sfinansowanych całkowicie bądź w znacznej mierze przez kapitał prywatny (Badziak, 2009).

ŁÓDŹ ROZWIJAŁA SIĘ NIE DZIĘKI, ALE NA PRZEKÓR WŁADZY.

Ostatecznie miasto rozwijało się również po upadku powstania listopadowego, gdy Cesarstwo Rosyjskie ograniczyło autonomię Królestwa Polskiego i wsparcie dla jego przemysłu oraz wprowadziło restrykcyjne taryfy celne (Sieroń 2017). Zaś najbardziej dynamiczny okres rozwoju Łodzi przypada na lata 1866-1914, czyli na okres represji oraz nieprzychylnego stosunku władz carskich do rozwoju ziem polskich po powstaniu styczniowym, w tym szczególnie do Łodzi zamieszkiwanej w znacznej mierze przez robotników. Przykładowo, władze carskie sprzeciwiały się przeniesieniu siedziby władz gubernialnych z mniejszego Piotrkowa do Łodzi czy utworzeniu szkoły wyższej w mieście. Innymi przykładami są: brak niezbędnych inwestycji w infrastrukturę transportową, brak sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, czy lecznictwo, które było oparte w dużej mierze na filantropii lokalnych przedsiębiorców (Pytlaś, 1994).

KAPITALISTYCZNA GENEZA MIASTA BYŁA SOLĄ W OKU NIE TYLKO DLA WŁADZY CARSKIEJ, ALE TAKŻE DLA PRL.

Łódź, ze swoim kapitalistycznym rodowodem zawsze wyróżniała się na tle dominującej w kraju wizji romantyczno-szlachecko-ziemiańskiej. O ile jednak szlachta i ziemiaństwo traktowały Łódź protekcjonalnie, o tyle władze PRL próbowały zatrzeć kapitalistyczną tradycję Łodzi, m.in. doprowadzając do ruiny zabytkowe śródmieście, co mocno nadszarpane estetykę miasta. Ponieważ Łódź była relatywnie w niewielkim stopniu zniszczona przez wojnę, a komuniści stawiali na górnictwo i przemysł ciężki, władze PRL nie widziały potrzeby nakładów na remonty i inwestycje, wobec czego miasto było niedoinwestowane. W rezultacie łódzki przemysł włókienniczy wykorzystywał przestarzałe wyposażenie produkcyjne, przez co wydajność była często niższa niż przed wojną.

Audyty Wolności Gospodarczej

Sporządzany przez Fraser Institute indeks Economic Freedom of the World przedstawia wieloaspektowy, a przez to kompleksowy obraz wolności gospodarczej w poszczególnych krajach. Uwzględnia nie tylko wąski aspekt regulacji krajowej działalności gospodarczej i handlu międzynarodowego, lecz także wielkość sektora państwowego (zarówno politykę fiskalną, jak i własność państwową), jakość systemu prawnego oraz politykę pieniężną.

Tak szeroko rozumiana wolność gospodarcza sprzyja rozwojowi kraju i poprawie jakości życia jego mieszkańców. Wolność gospodarcza ma pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy przez to, że tworzy środowisko, w którym ludzie i firmy mogą swobodnie przeznaczać swoje zasoby do zastosowań o najwyższej wartości. Potwierdzają to dziesiątki, jeśli nie setki badań empirycznych. Pomijając kraje bogate w surowce (np. leżące w rejonie Zatoki Perskiej), najwyższy dochód na osobę osiągają te kraje, w których poziom wolności gospodarczej jest relatywnie wysoki.

Wczesna i udana transformacja, która rozpoczęła się w 1989 roku, przyniosła Polsce radykalną poprawę zakresu wolności gospodarczej. Jeszcze w 1990 roku Polska zajmowała 105. pozycję w rankingu Fraser Institute, zaliczając się do krajów najmniej wolnych. Pięć lat później była już 86., lokując się w trzeciej ćwiartce. Od 2004 roku, gdy weszła do Unii Europejskiej, Polska znajduje się w drugiej ćwiartce (62. miejsce). Mimo różnych zawirowań po drodze kolejne 10 lat przyniosło awans na 45. pozycję rankingu. Od 2015 roku mamy jednak do czynienia z wyraźnym regresem, a w ostatniej edycji indeksu (za 2019 rok) Polska zajęła dopiero 75. miejsce.

Co istotne, edycja ta nie uwzględnia niepokojących zmian, jakie zaszły zarówno w Polsce, jak i w innych krajach świata w związku z walką z pandemią COVID-19.

Pandemii towarzyszą dawno niespotykane, jeśli nie bezprecedensowe interwencje państwa – od ograniczeń podstawowych wolności jednostek po znaczny wzrost wydatków publicznych, m.in. w celu zrehabilitowania firmom skutków zamknięcia gospodarki. Teraz, w dyskusjach na temat odbudowy po kryzysie towarzyszącym pandemii, często słyszymy o potrzebie pobudzenia gospodarki. Rozumie się przez to zwykle zwiększenie interwencjonizmu państwa i dalszy wzrost wydatków publicznych.

Biorąc to wszystko pod uwagę, trudno obecnie ocenić, jak w stosunku do innych krajów zmieni się pozycja Polski w kolejnych edycjach indeksu Economic Freedom of the World. Jednak w związku z działaniami rządu na przestrzeni ostatnich dwóch lat uzasadnione są obawy, że ocena Polski może się jeszcze obniżyć. Pogarszające się perspektywy wolności gospodarczej stanowią zagrożenie dla kontynuacji polskiego wzrostu w najbliższych dekadach. Sytuacja ta każe szukać odpowiedzi na pytania o to, jak ten niepokojący trend, który rozpoczął się sześć lat temu i przybrał na sile w 2020 roku, odwrócić.

FOR FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU
www.for.org.pl

AUDYT WOLNOŚCI GOSPODARCZEJ

Marcin Zieliński

WSPÓŁPRACA:
Fred McMahon, Marek Tatała

PARTNERZY PROJEKTU:

Listopad 2021

Wyzwolić potencjał

Trwająca pandemia COVID-19 jest wyzwaniem nie tylko dla systemów ochrony zdrowia, lecz także dla gospodarek. Po 28 latach nieprzerwanego wzrostu polska gospodarka w 2020 roku po raz pierwszy się skurczyła. Wielkim wyzwaniem staje się jak najszybsze przywrócenie gospodarki do stanu sprzed pandemii.

Do szybkiego wzrostu po kryzysie potrzebujemy szerokiej deregulacji i cofnięcia krępujących przedsiębiorczość przepisów.

Dlatego od 2020 roku działa stworzony przez nas portal www.deregulacja.pl, za pośrednictwem którego zaprosiliśmy przedsiębiorców do wypełnienia ankiety, chcąc dowiedzieć się, które regulacje uważają za najbardziej utrudniające działalność gospodarczą.

Projekt realizowany w ramach Atlas Network COVID-19 Partner Response Fund.

Dlaczego deregulacja jest ważna?

Oto przykłady szkodliwych regulacji:

- **„Apteka dla Aptekarza”.** Po wejściu nowych przepisów w życie nową aptekę może założyć tylko farmaceuta albo spółka jawna lub partnerska, której współnikami są farmaceuci. Ponadto nie można założyć nowej apteki, jeśli

w danej gminie przypada więcej niż jedna placówka na 3000 mieszkańców ani w promieniu 500 metrów od już istniejącej apteki. W efekcie regulacji w 2018 i 2019 roku ubyło w Polsce łącznie ok. 1000 aptek.

- **Sztywność czasu pracy.** Kodeks pracy cechuje duża tzw. sztywność godzinowa, czyli ograniczenia co do tego, jak można planować, ewidencjonować, naliczać i rozliczać godziny pracy. To utrudnia efektywne godzenie pracy z czasem wolnym i innymi obowiązkami, a okazuje się najdotkliwsze dla najbardziej wrażliwych kategorii pracowników, czyli np. często odwiedzających lekarza emerytów, rodziców małych dzieci czy studentów studiów dziennych. M.in. z tego względu Polska należy do gospodarek UE, w których najrzadziej stosuje się pracę na część etatu.
- **Obowiązki sprawozdawcze przedsiębiorstw.** Przeprowadzone na koniec 2019 roku szacunki Grant Thornton wskazują, że przeciętne mikroprzedsiębiorstwo powinno wypełnić i przesłać do urzędów 114 dokumentów rocznie. Aż czternaście instytucji w Polsce wymaga od przedsiębiorców raportowania danych, które często są albo tym instytucjom niepotrzebne, albo się dublują.
- **Czasochłonne przepisy podatkowe.** Za sprawą zaostrzenia przepisów polskie przepisy o VAT należą do najbardziej czasochłonnych w całej UE, a rozliczenie podatków zajmuje obecnie przeciętnie ponad 330 godzin w roku.

www.deregulacja.pl

Publikacje:

OBRÓT ZIEMIĄ ZAMROŻONY NA KOLEJNE 5 LAT?

Trudno inaczej niż irracjonalnym lękiem przed wykupem ziemi przez obcokrajowców wytłumaczyć istnienie obecnych ograniczeń w obrocie ziemią rolną. Przepisy petryfikujące rozdrobnioną strukturę polskiego rolnictwa są rażącym ograniczeniem wolności gospodarczej, szkodzącym zarówno wielu rolnikom, jak i całej gospodarce.

OCHRONA WŁASNOŚCI PRYWATNEJ A GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW

Z całą pewnością należy stwierdzić, że obowiązujący przepis zbyt lakonicznie reguluje zasady wpisywania nieruchomości do ewidencji zabytków, nie zapewnia jawności postępowań i narusza standardy ochrony własności. Obecnie wszystkie czynności związane z wpisem mogą toczyć się bez udziału i wiedzy właściciela nieruchomości.

LEKI NA RECEPTĘ PRZEZ INTERNET - POTRZEBNA PRO-KONSUMENCKA ZMIANA

Umożliwienie kupowania leków na receptę przez Internet powinno być jedną z odpowiedzi na pandemię COVID-19 i szkoda, że nie wprowadzono go już kilka miesięcy temu. Także po pandemii tego typu rozwiązania powinny funkcjonować przede wszystkim ze względu na wygodę konsumentów. Ponadto, w związku z tym, że leki na receptę kupują często osoby chore, znacznym ułatwieniem może być dla nich możliwość dostarczenia leku prosto do domu.

DLACZEGO NIE MA W POLSCE PRYWATNYCH CMENTARZY? NIEPOTRZEBNY MONOPOL W ŚWIELE PRZEPISÓW PRAWA POLSKIEGO ORAZ USTAWODAWSTWA INNYCH PAŃSTW

Obecnie przepisy ustawy doprowadzają do faktycznego monopolu Kościoła katolickiego na komercyjne prowadzenie cmentarzy na większości terytorium Polski. Konkurencja występuje jedynie miejscowo ze względu na nieprzestrzeganie prawa, gdyż jednostki komunalne powszechnie łamią zakaz prowadzenia działalności komercyjnej, co wynika z kontroli NIK.

Koszty Pracy

Stworzone przez nas narzędzie, inaczej niż inne dostępne w Polsce kalkulatory wynagrodzeń, pokazuje nie tylko pełne koszty podatkowo-składkowe wynagrodzenia, ale też obciążające pracodawców koszty wymaganego prawem czasu wolnego od pracy (wynikające z chorób, urlopów czy świąt państwowych).

Projekt powstał dzięki wsparciu Friedrich Naumann Foundation for Freedom, we współpracy z Institute of Economic and Social Studies. Partnerem merytorycznym projektu jest Instytut Emerytalny. Zasięg najpopularniejszego postu związanego z projektem na Twitterze to ponad 91 tysięcy organicznych wyświetleń.

Kalkulator stworzyliśmy po to, by informować ludzi o tym, z jakich kosztów składa się ich zatrudnienie, czyli jak rozkłada się całkowity koszt ponoszony przez pracodawcę. Całkowity koszt pracodawcy to nie tylko wynagrodzenie netto, jakie pracownik otrzymuje na rękę za swoją pracę, ale też wynagrodzenie za czas nieprzepracowany (wynikający z chorób, urlopów czy świąt państwowych) oraz podatki i składki. Ten koszt jest wyższy od wynikającego z umowy wynagrodzenia brutto, gdyż pracodawca musi opłacić też leżące po jego stronie składki na ubezpieczenie społeczne, których całkowity koszt jest wyższy niż składek po stronie pracownika.

Jakimi kosztami obciążona jest twoja praca?

Natalia – prawniczka, zarabia 10000 zł brutto, pracuje średnio 141 godzin miesięcznie. Jej zatrudnienie kosztuje pracodawcę 13464 zł.

FOR

KOSZTYPRACY.FOR.ORG.PL

Jakimi kosztami obciążona jest twoja praca?

Andrzej – pracownik fizyczny, zarabia 4000 zł brutto (2999 zł netto), pracuje średnio 141 godzin miesięcznie. Jego zatrudnienie kosztuje pracodawcę 5122 zł.

FOR

KOSZTYPRACY.FOR.ORG.PL

Jakimi kosztami obciążona jest twoja praca?

Michał – kierownik produkcji, zarabia 7000 zł brutto, pracuje średnio 141 godzin miesięcznie. Jego zatrudnienie kosztuje pracodawcę 9380 zł.

FOR

KOSZTYPRACY.FOR.ORG.PL

kosztypracy.for.org.pl

FOR o Polskim Ładzie

Gdy w maju 2021 roku Prawo i Sprawiedliwość zaprezentowało „Polski Ład”, zauważyliśmy, że jest to dokument propagandowo-polityczny – że to nie plan gospodarczy ani tym bardziej dokument strategiczny, który pokazywałby, jak sobie poradzić z największymi wyzwaniami stojącymi przed polską gospodarką w kolejnych dekadach. Jeśli chodzi o najważniejszy element „Polskiego Ładu”, który w ostatnim czasie stał się wręcz jego synonimem, tj. o reformę systemu podatkowego, wielokrotnie ostrzegaliśmy, że wprowadzenie tak głębokich zmian wymaga przemyślenia i konsultacji ze społeczeństwem.

Okazało się, że niestety mieliśmy rację. Wprowadzona naprędce „reforma” zamiast ładu przyniosła chaos – księgowi do tej pory nie potapali się w jej meandrach i okazało się, że różne grupy ludzi, które miały zyskać, otrzymały wynagrodzenie niższe niż w ubiegłym roku. Wynika to z zupełnie nieprzygotowania „reformy” – od strony zarówno legislacyjnej, jak i informacyjnej. Zamiast tego rząd skupiał się na propagandzie, wskazując na różnego rodzaju „ulgi”, które, jak „ulga” dla klasy średniej, w rzeczywistości – już na samym etapie projektowania – miały służyć i służą co najwyżej niezwiększeniu obciążeń podatkowo-składkowych, a nie ulżeniu podatnikom.

Ekspert FOR na bieżąco komentują w mediach chaos i komplikacje wynikające z wprowadzenia „Polskiego Ładu”.

Komunikaty:

21.05.2021 – „POLSKI ŁAD” NIE ZBUDUJE BRAKUJĄCYCH MIESZKAŃ – RAFAŁ TRZECIAKOWSKI

Programy mieszkania bez wkładu własnego i bonu mieszkaniowego sformułowane w „Polskim Ładzie” poprzez wspieranie popytu nie będą miały istotnego wpływu na podaż mieszkań, a mogą prowadzić do wzrostu ich cen – w najlepszym razie ich efekt będzie ograniczony. Niepokojący jest również postulat hamowania rozrastania miast, co na świecie prowadziło do wzrostu cen nieruchomości. Społeczne Agencje Najmu nie będą odgrywały istotnej roli z perspektywy całego rynku mieszkaniowego ze względu na małą skalę działalności. Umożliwienie budowy domów do 70 m² zabudowy bez zbędnych formalności i cyfryzacja procesu inwestycyjno-budowlanego są dobrymi postulatami, ale nie przełożą się na wzrost podaży mieszkań w metropoliach, w których popyt na mieszkania jest największy – chociaż cyfryzacja otwiera rządowi drogę do zbierania i publikacji kluczowych danych o barierach podaży mieszkań, które w przyszłości mogłyby umożliwić rzeczywistą reformę barier w oparciu o dowody.

19.05.2021 – „POLSKI ŁAD” – WYDMUSZKA MARKETINGOWA – DR SŁAWOMIR DUDEK, RAFAŁ TRZECIAKOWSKI, MARCIN ZIELIŃSKI

Dokument „Polski Ład” to wydmuszka marketingowa bez kompleksowych reform oraz adekwatnych i skutecznych działań. To nie jest plan zwiększenia dobrobytu, tylko plan wydawania pieniędzy i dokupywania głosów w tych obszarach, gdzie władza ma swój elektorat i może uzyskać jeszcze jakieś punkty. Aby dogonić najbogatsze kraje UE i zwiększyć dobrobyt społeczeństwa potrzebujemy prawdziwych reform, wykraczających poza jedną kadencję, nawet poza jedną dekadę. Kołami zamachowymi takich reform powinny być 4 filary: Praca, Praworządność, Inwestycje i Innowacje, a nie 10 PR’owych kółek „Polskiego Ładu”. Propozycje takich reform zawiera raport FOR: Polska: zastój czy rozwój? Praca, praworządność, inwestycje, innowacje.

Blog Obywatelskiego Rozwoju

PIOTR OLIŃSKI | 10 LISTOPADA 2021

Rekordy Prezesa UOKiK – dlaczego warto rozmawiać o urzędach regulacyjnych?

Z rozwojem organów regulacyjnych wiążą się dwa rodzaje ryzyka: pierwszy polega na tym, że instytucje te mogą stać się zbyt zależne od polityków i zamiast wykonywać zadania merytorycznie staną się orężem w rękach rządzących, drugi z kolei wynikać może z nadgorliwości samych organów, których aktywność ostatecznie stanie się poważną przeszkodą w działalności gospodarczej. O ile pierwszemu ryzyku zapobiegać można poprzez podwyższenie standardu niezależności konkretnych organów oraz zapewnienia udziału większej ilości ciał przy ich obsadzie, o tyle drugie ryzyko może okazać się trudniejsze do zaadresowania, gdyż wynika z naturalnej logiki działania organu regulacyjnego – powołany jest po to, by egzekwować regulacje, a nie po to, by troszczyć się o wolność jednostki.

SŁAWOMIR DUDEK | 23 LIPCA 2021

Manipulacja czy mistyfikacja budżetowa Morawieckiego? Wychodzi na to, że to i to

Przy rozluźnionych zasadach finansów publicznych, przy ogromnej liczbie funduszy, premier z ministrem finansów mogą w bardzo łatwy sposób przerzucać miliardy z jednego funduszu do drugiego, z budżetu i do budżetu, a nawet między latami, korzystając z wydatków niewygasających czy zasilając fundusze akonto przyszłych zadań. Kompletna wolna amerykanka bez żadnych zasad. Raj wydatkowy z karuzelą funduszy w jednym jak mafie vatowskie.

blogobywatelskiegorozwoju.pl

MACIEJ MARTYNIUK | 19 PAŹDZIERNIKA 2021

Mieszkaniowy mit PRL

Sytuacja mieszkaniowa przez cały okres PRL była bardzo zła, a postulaty jej poprawy pojawiały się podczas wszystkich protestów społecznych tego okresu, na czele z protestami sierpnia 1980 roku. Świadomość niskiej jakości nowo powstających osiedli i ich mankamentów, takich jak brak dróg dojazdowych czy dostępu do sklepów albo aptek, była tak zakorzeniona w kulturze, że powstawały na ten temat seriale (jak na przykład „Alternatywy 4” Stanisława Barei). Ta niska jakość była skutkiem centralnego planowania, którego założeniem było oddanie do użytku dużej ilości mieszkań, bez oglądania się na kwestie użytkowe.

MARCIN ZIELIŃSKI | 13 LIPCA 2021

Inflacja a ubytki na metrażu

Żałóźmy, że pod koniec 2015 roku gospodarstwo domowe podejmuje decyzję o tym, by odłożyć pieniądze na wkład własny potrzebny do zakupu mieszkania o powierzchni 60 m². Ponieważ jego członkowie nie chcą płacić za ubezpieczenie niskiego wkładu, postanawiają, że chcą odłożyć dokładnie 20% ceny nowego mieszkania. Gdyby nasze gospodarstwo domowe odłożyło taką kwotę w rok, mogłoby nabyć mieszkanie o powierzchni nieco ponad 58 m², w dwa lata – niecałe 57 m², w trzy lata – 51,5 m², a w cztery lata – 47 m². Natomiast obecnie, po ponad pięciu latach odkładania pieniędzy na wkład własny, analizowane gospodarstwo mogłoby sobie pozwolić na zakup mieszkania o powierzchni nieco ponad 42 m², czyli o prawie 18 m² (30%) mniejszego niż pod koniec 2015 roku. Innymi słowy, zamiast kupić w miarę przestronne trzy pokoje zmuszone byłoby zadowolić się relatywnie ciasnymi dwoma pokojami.

Współpraca zagraniczna

Prawniczka FOR, Eliza Rutynowska, w 2021 r. przedstawiała informacje o obecnym stanie praworządności w Polsce przedstawicielom mediów, władz i organizacji pozarządowych z różnych krajów.

W październiku wraz z Andrássem Lédererem z Węgierskiego Komitetu Helsińskiego odwiedziła Helsinki, gdzie przedstawiła fińskim partnerom raporty z serii Rule of Law. Eliza Rutynowska miała również okazję spotkać się z fińskim ministrem ds. Unii Europejskiej, Tyttim Tuppurainenem oraz ministrem spraw zagranicznych, Pekką Haavisto. Wzięła także udział w webinarze organizowanym przez Fińską Ligę Praw Człowieka – Ihmisoikeusliitto, podczas którego mówiła o działaniach polskiego rządu zagrażających niezawisłości sądów i wolności mediów oraz podważających zasady państwa prawa i poszanowania praw człowieka.

W listopadzie wzięła udział w spotkaniu z Biux Aliu, zastępcą szefa misji w Ambasadzie Stanów Zjednoczonych w Warszawie.

W grudniu na zaproszenie Departamentu Stanu USA reprezentowała Polskę podczas Joe Biden's Democracy Summit.

Prawniczka FOR stale współpracuje także z przedstawicielami Ambasady Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Finlandii, Norwegii czy Danii.

Audyt Wolności Gospodarczej

30 listopada 2021 r. w Warszawie odbył się zorganizowany przez FOR, Fraser Institute i Atlas Network Audyt Wolności Gospodarczej.

Audyt Wolności Gospodarczej to nie tradycyjna konferencja, ale obywatelskie konsultacje, które pozwoliły na zaproponowanie konkretnych rozwiązań dla wolności gospodarczej w Polsce. W ostatniej edycji indeksu Fraser Institute Polska zajęła dopiero 75. miejsce na świecie. To drugi najgorszy wynik w Unii Europejskiej.

Wydarzenie rozpoczęła sesja otwarcia z prezentacją wyników indeksu wolności gospodarczej oraz wystąpieniami gości specjalnych, w tym Freda McMahona z Fraser Institute. Następnie odbyły się cztery sesje konsultacyjne, w dwóch blokach. Wyniki dyskusji posłużą do przygotowania finalnego raportu z pierwszego Auditów Wolności Gospodarczej w Polsce.

Spotkanie odbyło się dzięki wsparciu finansowemu Atlas Network (USA) i wsparciu merytorycznemu Fraser Institute (Kanada).

Patroni wydarzenia: Fundacja Wolności Gospodarczej, Warsaw Enterprise Institute, Instytut Misesa, Stowarzyszenie Libertariańskie i Centrum Kapitalizmu.

Wydarzenia 2021

W związku z luzowaniem obostrzeń w 2021 roku eksperci FOR mieli ponownie przyjemność brać udział w wydarzeniach stacjonarnych.

Na przełomie sierpnia i września nasi eksperci wzięli udział w Campusie Polska Przyszłości, gdzie odbył się panel dyskusyjny związany z raportem FOR „Polska: Zastój czy rozwój? Praca, praworządność, inwestycje, innowacje”. Nasz główny ekonomista, dr Sławomir Dudek, poprowadził warsztat „Klimat na starość”, a przewodniczący rady FOR, Leszek Balcerowicz, dał wykład „O co warto się bić?”.

Na XXX Forum Ekonomicznym, które odbyło się w dniach 7-9 września, Agata Stremiecka oraz dr Sławomir Dudek brali udział w czterech panelach dyskusyjnych dotyczących rozwoju gospodarki po pandemii COVID-19.

Nie mogło zabraknąć naszej obecności również na wrześniowych Igrzyskach Wolności. Odbyła się tam prezentacja raportu FOR „Łódź: udana transformacja miasta po 1989 roku”, a nasi współpracownicy brali udział oraz moderowali wiele odbywających się na wydarzeniu paneli dyskusyjnych.

Podczas wrześniowego Europejskiego Kongresu Finansowego Agata Stremiecka, dr Sławomir Dudek i Leszek Balcerowicz brali udział w panelach dyskusyjnych dotyczących zagrożeń dla rozwoju gospodarczego Polski oraz inflacji.

Ostatnim wydarzeniem w 2021 roku z udziałem ekspertów FOR był Weekend Kapitalizmu, podczas którego występowali: Leszek Balcerowicz, dr Sławomir Dudek, Marek Tatała i Eliza Rutynowska.

FOR w mediach społecznościowych

Forum Obywatelskiego Rozwoju
@FundacjaFOR

Z okazji urodzin **WSZYSTKIEGO NAJLEPSZEGO!**
Zyczy zespół FOR

Założyciel #FOR, @LBalcerowicz, obchodzi dziś urodziny. Wszystkiego najlepszego Panie Profesorze!

Leszek Balcerowicz i 6 innych
11:39 · 19.01.2021 · Twitter Web App

Pokaż aktywność na Twitterze

Tweety podane dalej przez 81 Cytaty z Twesta: 17

Polubień: 958

Forum Obywatelskiego Rozwoju
@FundacjaFOR

Po czwartkowym "błędzie" w zapisach na szczepienia opinia publiczna słusznie pyta o mankamenty programu szczepień. Wszystkie wątpliwości wyjaśnił wnikliwi komentatorzy poczynają rządu – @JacekJaworskiGd i @SamselMarcin. Prowadzący – @PatrikWachowicz. Piątek 15:00 na TT i FB

SZCZEPIONKOWE Q&A
JACEK JAWORSKI, MARCIN SAMSEL
2 KWIEŹNIA 2021 R. GDZ. 15-30

Marcin Samsel i Jacek Jaworski
22:51 · 01.04.2021 · Twitter Web App

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)

Dziś (15.04.2021) 22 lata temu, w Polsce odbył się pierwszy zgromadzenie wolnej wyborczy jak wyzwała kampania wyborcza rozszerzył i co oczu się do zwycięstwa Solidarności. Teżi chwila się odwołującej znaczenie!

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Prezentujemy Rachunek od państwa za 2020 rok! Jak dobrze zgadliście, w porównaniu z rokiem ubiegłym, wzrósł o 4,6 tys. zł. Na co państwo wyr...zobacz więcej

141 · 7 komentarzy

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Uważacie, że zakaz handlu w niedzielę powinien zostać zniesiony?
Postfachujcie co do posiadzenia na ten temat ekspres FOR, Marek Terek, w podcaście Dziennik Gazeta Przemysł <http://bit.ly/g0A3ZIN>

CZY ZAKAZ HANDLU W NIEDZIELĘ POWINIEN ZOSTAĆ ZNIESIONY?

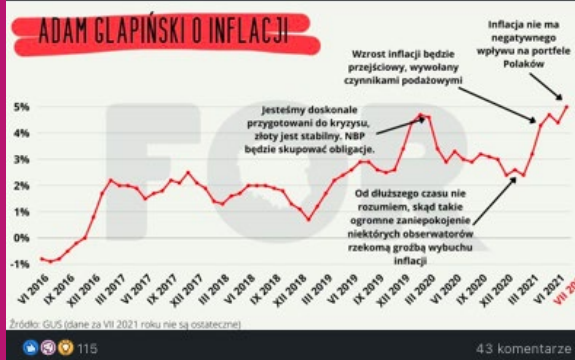
TAK NIE

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Przypomnijmy jeszcze co prezes Narodowy Bank Polski (NBP), Adam Glapiński, mówił o inflacji, a jak prezentuje się rzeczywistość.

Rzetelne dane o inflacji w Polsce znajdziecie na naszej stronie:
bit.ly/3xfqgs3

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Prawie 1,5 mln osób pracujących na etacie, którzy stracą na Polskim Ładzie, są zdaniem Jarosława Kaczyńskiego cwaniakami.

Nie zmylił, prezes PiS naprawdę to powiedział: <https://bit.ly/3YwX68P>

To jest Krystyna
Lekarka, na etacie w szpitalu. Wykonuje skomplikowane operacje, ratuje życie dzieciom. Zarabia ok. 10 tys. zł na rękę.
Na Polskim Ładzie straci ok. 2 tys. zł rocznie.
ZDANIEM JAROSŁAWA KACZYŃSKIEGO KRYSZYNA JEST CWANIAKIEM

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Nie ma podziału, żeby zakładać, iż duże poparcie PiS-u musi się utrzymywać dlatego, że ludzie dostają trochę pieniędzy. Dopiero teraz do wszystkich zaczyna dochodzić koszty obecnych rządów. I...zobacz więcej

„Glapiński nadaje się na prezesa NBP jak Przyłębska do kierowania Trybunałem Konstytucyjnym”
mawiejąc.pl · Do przeczytania w 7 min

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)
5 lipca 2021

Chodzi o stabilny, zrównoważony rozwój gospodarczy w długim okresie. Tylko wtedy społeczeństwo trwale i stabilnie się bogaci - nasz główny ekonomista - Sławomir Dudek, dla konkret24.pl

KONKRET24.TV24.PL
Morawiecki: "realny wzrost wynagrodzeń w Polsce najwyższy wśród 37 krajów OECD". Czego premier nie mówi?

831 · 182 komentarze · 21 udostępnień

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)
Odbiół komentarze z serii: Karolowa Rozmowa ID · 17 maja

Krótkie podsumowanie #PolskiLad

Wiara, że naród za pomocą podatków może wybić się na dobrobyt, jest jak ta, że człowiek stojący w wiadrze, podniesie się, jeśli mocno pociągnie za uchwyty.

WINSTON CHURCHILL

245 171 Liczba odbiorców · 16 810 Aktywność · Wyższy +103,8x wpływ dystrybucji

328 · 24 komentarze ze 2,3 tys. udostępnień

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Prawie 1,5 mln ludzi pracujących na etacie, którzy stracą na Polskim Ładzie, są zdaniem Jarosława Kaczyńskiego cwaniakami...zobacz więcej

To jest Marek
Jest informatykiem, zarabia 8 000 zł na rękę. Jest na etacie, płaci składki i podatki.
Na Polskim Ładzie straci ok. 600 zł rocznie.
ZDANIEM JAROSŁAWA KACZYŃSKIEGO MAREK JEST CWANIAKIEM

Marek Sereńka i 84 inne osoby · 3 komentarze

Forum Obywatelskiego Rozwoju
2 454 obserwujących
8 mies. ·

Najbardziej atakowaną wlotnością jest wolność gospodarcza: wolny rynek, prywatna własność. Bo najlepiej pojechać na zawiązi do bogatych. I niektórym ludziom trudno pojąć, jak ważna jest ta wolność...zobacz więcej

Szczucie biedniejszych na bogatszych. Leszek Balcerowicz nie tylko o Polskim Ładzie

forbes.pl · Do przeczytania w 14 min

94 · 18 komentarzy

Rachunek od państwa od państwa za 2020 rok

W 2020 roku wydatki publiczne w przeliczeniu na przeciętnego obywatela wyniosły prawie 30 tys. zł. Już po raz dziesiąty Forum Obywatelskiego Rozwoju (FOR) publikowało „Rachunek od państwa”, czyli zestawienie wydatków publicznych za poprzedni rok w przeliczeniu na mieszkańca Polski niezależnie od wieku. Jak co roku, w FOR prowadzimy akcję informacyjną w okresie składania deklaracji podatkowych, aby w przystępny sposób zobrazować podatnikom, za co płacą.

Za co najwięcej zapłacili podatnicy w 2020 roku?

Wbrew pozorom największym obciążeniem dla finansów publicznych nie były wydatki na powstrzymanie i walkę ze skutkami pandemii COVID-19 (w tym rekompensaty za lockdown), które wyniosły w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski 2722 zł. Podajemy je osobno na końcu rachunku na podstawie kwoty raportowanej przez rząd do Komisji Europejskiej i wyłączyliśmy je (w miarę możliwości, gdyż w chwili przygotowywania „Rachunku” ostateczne dane nie są jeszcze

FOR FORUM
OBYWATELSKIEGO
ROZWOJU
www.for.org.pl

RACHUNEK OD PAŃSTWA RZECZPOSPOLITA POLSKA ZA WYDATKI W ROKU 2020

Usługa	Cena na 1 mieszkańca
Emerytury z ZUS.....	4721 zł
Emerytury z KRUS.....	345 zł
Renty z ZUS i KRUS.....	1236 zł
Emerytury żołnierzy, policjantów i pozostałych służb mundurowych, sędziów i prokuratorów	511 zł
Dodatki do rent i emerytur, dodatki pielęgnacyjne, zasiłki chorobowe itp.	708 zł
Ochrona zdrowia.....	3024 zł
Przedszkola, szkoły podstawowe i średnie.....	2311 zł
Szkołnictwo wyższe i nauka.....	680 zł
Pomoc społeczna, w tym dla bezrobotnych.....	1561 zł
Rodzina 500+.....	1062 zł
Trzynaste emerytury.....	308 zł
Drogi krajowe.....	666 zł
Drogi samorządowe.....	656 zł
Kolej i tory.....	621 zł
Pozostałe wydatki na transport.....	565 zł
Wojsko.....	1060 zł
Policja, straż pożarna, straż graniczna, SOP, ABW, AW i CBA....	588 zł
Sądy i więzienia.....	400 zł
Administracja rządowa.....	455 zł
Administracja samorządowa.....	655 zł
Administracja ZUS, KRUS i NFZ.....	144 zł
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	81 zł
Ochrona środowiska.....	666 zł
Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo bez środków UE.....	351 zł
Kultura.....	338 zł
Sport i wypoczynek.....	177 zł
Składka do budżetu UE.....	655 zł
Inne.....	1646 zł
Koszt obsługi długu publicznego.....	841 zł
Wydatki na powstrzymanie i walkę ze skutkami pandemii COVID-19, w tym rekompensaty za lockdown	2722 zł

WYDATKI..... 29 754 zł

Łączne wydatki publiczne na mieszkańca były w 2020 roku o 5325 zł wyższe od dochodów, przy czym wydatki na zwalczanie pandemii COVID-19 wyniosły 2722 zł. W rezultacie dług publiczny wzrósł do 34 057 zł i był o 6521 zł wyższy niż w 2019 roku.

www.dlugpubliczny.org.pl

www.sprawdzpodatki.pl | facebook.com/LicznikDluguPublicznego
www.for.org.pl

dostępne) z pozostałych kategorii wydatków (w szczególności z obszaru ubezpieczeń społecznych i zdrowia). Całkowite wydatki państwa bez wydatków związanych z COVID-19 wyniosły w ubiegłym roku 27 032 zł. Składają się na nie wydatki na:

- Emerytury i renty (w tym 308 zł na „trzynastki”) 7830 zł
- Służba zdrowia 3024 zł
- Edukacja i nauka 2991 zł
- Pomoc społeczna (w tym 1062 zł na „500+”) 2624 zł
- Infrastruktura 1944 zł
- Wojsko, bezpieczeństwo wewnętrzne i sprawiedliwość 2048 zł
- Administracja 1334 zł
- Odsetki od długu publicznego 841 zł

Największą kategorią wydatków publicznych były, jak co roku, emerytury i renty. Przeciętny mieszkaniec Polski wydał na nie 7521 zł, a jeśli doliczyć do nich trzynaste emerytury – 7830 zł. To o wiele więcej niż na liczone łącznie dwie kolejne kategorie wydatków – ochronę zdrowia (3024 zł) oraz edukację i naukę (2991 zł). W FOR od lat proponujemy ograniczenie wydatków emerytalnych przez podniesienie wieku emerytalnego, zlikwidowanie przywileju wcześniejszych emerytur (a jeśli w przypadku niektórych zawodów, np. u górników, niższy wiek emerytalny znajduje jakieś uzasadnienie, powinno być to odzwierciedlone w płaconych składkach), włączenie rolników, żołnierzy, policjantów, sędziów i prokuratorów do powszechnego systemu emerytalnego, a także zaniechanie kolejnych przywilejów, takich jak „trzynaste” i „czternaste” emerytury. Należy też zauważyć, że tak chętnie postulowane przez wielu polityków ograniczenie wydatków na administrację (1334 zł) nie może wystarczyć do sfinansowania znaczącego wzrostu wydatków na inne kategorie. Same „flagowe” programy rządu – „500+” i „trzynastki” – kosztowały 1371 zł.

Podkreślenia wymaga to, że wydatki mieszczące się w ramach modelu państwa „nocnego stróża”, czyli na wojsko, policję, sądy i administrację, wyniosły w przeliczeniu na przeciętnego mieszkańca Polski jedyne 3382 zł. Polsce jest do takiego modelu bardzo daleko (wydatki państwa były prawie dziewięć razy wyższe) i z każdym rokiem coraz bardziej się od niego oddala.

Metodologia

Wydatki państwa to nie tylko wydatki budżetu państwa, lecz także samorządów, NFZ, FUS zarządzanego przez ZUS, KRUS i wielu innych podmiotów. Choć zdecydowana większość wydatków publicznych przypada na kilka instytucji, to należy pamiętać, że cały sektor finansów publicznych obejmuje

ponad 61 tys. różnych jednostek. Należą do niego liczne szkoły, uczelnie, szpitale, a także podmioty takie jak np. zarządy cmentarzy komunalnych, parki miejskie czy studia filmowe „TOR”, „ZEBRA”, „KADR”. Ze względu na niemożność pozyskania danych dla wszystkich 61 tys. podmiotów oraz skorygowania przepływów między nimi Rachunek od państwa zawiera pozycję bilansującą „Inne”.

Należy zaznaczyć, że w 2020 roku rząd „wyprowadził” istotną część wydatków poza instytucje objęte ustawą o finansach publicznych, a w związku z tym podlegające kontroli społeczeństwa oraz parlamentu i Najwyższej Izby Kontroli w ramach procesu budżetowego. Mowa tu o wydatkach Polskiego Funduszu Rozwoju oraz finansowaniu Funduszu przeciwdziałania COVID-19 przy Banku Gospodarstwa Krajowego. W naszym „Rachunku” wydatki te uwzględniliśmy.

„Rachunek od państwa” przedstawia wydatki państwa w przeliczeniu na mieszkańca Polski. Choć jest to bardzo uproszczony obraz, zdecydowaliśmy się na niego celowo. Wielkość płaconych przez konkretną osobę podatków i składek zależy od tego, ile ona zarabia i co kupuje. Na przygotowanym przez FOR portalu SprawdźPodatki.pl każdy może sprawdzić, ile od danego wynagrodzenia trzeba oddać państwu w podatkach i składkach. Wskazując dodatkowo robione przez siebie zakupy, każdy może otrzymać swój własny, zindywidualizowany rachunek od państwa.

Większość wykorzystywanych danych jest szacunkowa. „Rachunek od państwa” powstaje w okresie składania deklaracji podatkowych, kiedy większość instytucji wchodzących w skład sektora finansów publicznych nie opublikowała jeszcze ostatecznych sprawozdań finansowych – w szczególności nie jest jeszcze dostępne sprawozdanie z wykonania budżetu państwa. Dlatego dane opierają się częściowo o planowane wydatki, które nie zawsze są w pełni realizowane – szczególnie w tak nietypowym okresie jak rok pandemii COVID-19.

W 2020 roku „Rachunek od państwa” wyniósł w przeliczeniu na mieszkańca Polski 29 754 zł i był o 4550 zł wyższy niż rok wcześniej. Wydatki na powstrzymanie i walkę ze skutkami pandemii COVID-19, w tym rekompensaty za lockdown, wyniosły 2722 zł, co oznacza, że za aż 40% wspomnianego przyrostu odpowiadają wydatki niezwiązane z pandemią. W 2020 roku łączne wydatki publiczne w przeliczeniu na mieszkańca były o 5325 zł wyższe od dochodów. Dług publiczny wzrósł do 34 057 zł na osobę (czyli o 6521 zł), przy czym ponad 1/3 zadłużenia, tj. ok. 5920 zł na mieszkańca, to dług poza konstytucyjną definicją i poza kontrolą parlamentu.

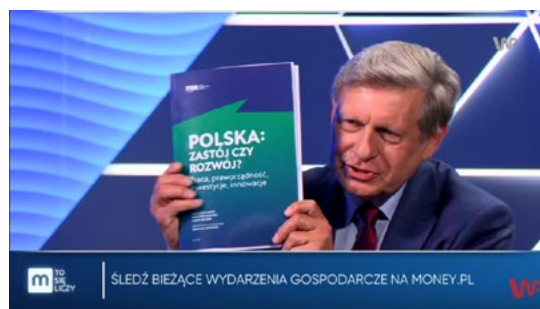
Współpraca z mediami

Eksperti Forum Obywatelskiego Rozwoju są cenionymi przez dziennikarzy komentatorami wydarzeń bieżących w Polsce, jak widać z ich regularnej obecności w programach telewizyjnych czy radiowych oraz z publikacji w prasie drukowanej i na portalach internetowych. Dzięki naszej stałej obecności w wolnych mediach docieramy do coraz szerszej grupy odbiorców, co pozwala nam na skuteczne realizowanie misji Fundacji.

— KLAUDIA WALAS, KIEROWNIK BIURA PRASOWEGO

ODKRYWAJĄC WOLNOŚĆ

Podcasty

W grudniu 2021 r. opublikowaliśmy pierwszy odcinek podcastu „Odkrywając Wolność”

Odkrywając Wolność to autorski projekt podcastowy Fundacji FOR, w którym liberałowie dyskutują o wolności, gospodarce i prawie. Głównym formatem są rozmowy jeden na jeden między ekspertami z dziedziny prawa i ekonomii.

Nowe odcinki publikujemy co dwa tygodnie w poniedziałek.

Budżet państwa nie jest z gumy

” Skąd biorą się pieniądze w budżecie państwa? Co łączy parlament i radę nadzorczą spółdzielni mieszkaniowej? Dlaczego w Polsce, budżet przestał odzwierciedlać stan finansów państwa? Czy rząd może bawić się w kreatywną księgowość?

— SŁAWOMIR DUDEK
I ELIZA RUTYNOWSKA

Dlaczego wszechwładza jest zawsze zła?

” Kiedy zaczął się w Polsce kryzys konstytucyjny? Czy konstytucja w Polsce jest liberalna? Czym jest praworządność z perspektywy klasycznego liberalizmu? Czy systemem praworządnym jest każdy system który działa zgodnie z literą stanowionego prawa.

— PATRYK WACHOWIEC
I MARCIN ZIELIŃSKI

Naszych podcastów możecie słuchać na wybranych platformach:

Spotify: <https://spoti.fi/3DQTGSc>

Apple Podcasts: <https://apple.co/3oSfj0n>

Youtube: <https://bit.ly/3EQ2Dg0>

Google Podcasts: <https://bit.ly/3m8jinl>

Simplecast: <https://bit.ly/3GEIbQZ>

Obszary badawcze

1 FINANSE PUBLICZNE

Proponujemy, w jaki sposób powinniśmy ograniczać wydatki publiczne. To jedyna odpowiedzialna droga, która pozwoli na znaczące obniżenie podatków, stopniową spłatę długu publicznego oraz trwałe przyspieszenie wzrostu gospodarczego.

2 PAŃSTWO PRAWA

Wskazujemy na zagrożenia płynące ze zmian prawnych, które osłabiają praworządność i naruszają porządek konstytucyjny. Przyglądamy się jakości procesów legislacyjnych i decyzjom podejmowanym przez instytucje publiczne.

3 RYNEK PRACY

Analizujemy projekty rządowe pod kątem wzrostu zatrudnienia w Polsce. Jednocześnie, badając doświadczenia innych krajów, szukamy dobrych praktyk, które, przeniesione na polski grunt, mogą przyczynić się do tego, że więcej Polaków będzie pracowało.

4 UNIA EUROPEJSKA

Analizujemy projekty unijnych dyrektyw, rozporządzeń i innych dokumentów pod względem wpływu propozycji UE na wolność gospodarczą i wolności obywatelskie, a przede wszystkim sposobu, w jaki przekładają się one na rozwój Polski i innych krajów członkowskich.

5 WOLNOŚĆ GOSPODARCZA

Prowadzimy systematyczne działania przeciwko antywolnościowym naciskom i wspieramy propozycje, które zwiększają zakres wolności i indywidualnej odpowiedzialności. Więcej wolności gospodarczej to najlepsza recepta na szybki rozwój i poprawę warunków życia.

6 WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Monitorujemy proces legislacyjny w zakresie całego systemu wymiaru sprawiedliwości. Badamy efektywność i niezależność wymiaru sprawiedliwości oraz rekomendujemy działania mające na celu wyeliminowanie błędów w jego działaniu. Bronimy niezależności wymiaru sprawiedliwości od polityków i pilnujemy rzetelności debaty publicznej w tym obszarze.

Projekty FOR

ANALITYCZNE

ANALIZY I RAPORTY: Badania i publikacje poruszające ważne tematy gospodarcze i prawne. Nasze analizy poza diagnozą zawierają także rekomendacje zmian. Pokazujemy też najlepsze praktyki z innych krajów.

FOR O POLSKIM ŁADZIE: Gdy w maju 2021 roku Prawo i Sprawiedliwość zaprezentowało „Polski Ład”, zauważyliśmy, że jest to dokument propagandowo-polityczny – że to nie plan gospodarczy ani tym bardziej dokument strategiczny, który pokazywałby, jak sobie poradzić z największymi wyzwaniami stojącymi przed polską gospodarką w kolejnych dekadach. Jeśli chodzi o najważniejszy element „Polskiego Ładu”, który w ostatnim czasie stał się wręcz jego synonimem, tj. o reformę systemu podatku, wielokrotnie ostrzegaliśmy, że wprowadzenie tak głębokich zmian wymaga przemyślenia i konsultacji ze społeczeństwem. Eksperti FOR na bieżąco komentują w mediach chaos i komplikacje wynikające z wprowadzenia „Polskiego Ładu”

WATCHDOG

RULE OF LAW: Inicjatywa FOR, w ramach której współpracujemy z Archiwum Osiatyńskiego i Helsińską Fundacją Praw Człowieka, tworząc anglojęzyczny serwis o praworządności w Polsce – Rule of Law in Poland (ruleoflaw.pl). Z pomocą naszych partnerów jesteśmy w stanie docierać z profesjonalnym przekazem o sytuacji w Polsce do zagranicznych organizacji pozarządowych, akademików czy dyplomatów.

LICZNIK DŁUGU: Jeden z pierwszych projektów FOR. Licznik podaje wysokość długu publicznego sektora finansów publicznych w ujęciu metodologii europejskiej. Tak zdefiniowany dług publiczny jest znacznie większy niż konstytucyjna definicja państwowego długu publicznego. Zawiera on zadłużenie funduszy tworzonych poza budżetem państwa, których wydatki są poza kontrolą parlamentu. Od 2022 roku licznik poza łącznym długiem pokazuje także dług poza kontrolą parlamentu. dlugpubliczny.org.pl

SPRAWDZPODATKI.PL: Nowatorska platforma pozwalająca w przystępny sposób sprawdzić, jaka część wynagrodzenia jest oddawana państwu w formie wszelkich podatków i składek. Celem mechanizmu jest pokazanie, że płacone przez nas podatki i wydatki publiczne to dwie strony tego samego medalu.

EDUKACYJNE

KOSZTY PRACY: Kalkulator stworzyliśmy po to, by informować ludzi, z jakich kosztów składa się ich zatrudnienie, czyli jak rozkłada się całkowity koszt ponoszony przez pracodawcę. Stworzone przez nas narzędzie, inaczej niż inne dostępne w Polsce kalkulatory wynagrodzeń, pokazuje nie tylko pełne koszty podatkowo-składkowe wynagrodzenia, ale też obciążające pracodawców koszty wymaganego prawem czasu wolnego od pracy (wynikające z chorób, urlopów czy świąt państwowych). www.kosztypracy.for.org.pl

DEREGULACJA.PL: W 2021 roku działał portal www.deregulacja.pl, za pośrednictwem którego zaprosiliśmy przedsiębiorców do wypełnienia ankiety, chcąc dowiedzieć się, które regulacje uważają za najbardziej utrudniające działalność gospodarczą. Zebrane informacje posłużą do opracowania raportu na temat korzyści z liberalizacji gospodarki, którego część będzie stanowił pakiet deregulacyjny. Projekt realizowany w ramach Atlas Network COVID-19 Partner Response Fund.

MUZEUM 1989: Takiej opowieści o polskiej transformacji dotąd nie było. Wydarzenia roku 1989 są przedstawione w formie wirtualnego muzeum, dostępnego dla każdego posiadacza komputera lub smartfonu. Widz-internauta poznaje przeszłość, „zanurzając się” w zrekonstruowane techniką 3D przestrzenie historyczne: m.in. wnętrze peerelowskiego mieszkania, salę obrad Okrągłego Stołu, sztab wyborczy „Solidarności” w dawnej kawiarni „Niespodzianka”. Wystawa – skierowana przede wszystkim do uczniów i studentów – łączy nowoczesną formę przekazu z wyczerpującą narracją historyczną.

W 2021 roku prętnie działał FOR-letter!

Nie musisz się bać, że przegapiłeś jakąś ciekawą publikację lub wypowiedzi naszych ekspertów, nasz newsletter w każdy czwartek przybliży Ci działalność Fundacji FOR.

Sprawdź swoją skrzynkę odbiorczą w każdy czwartek po południu, to właśnie wtedy tam wylądzuje.

Dlaczego warto dołączyć do grona subskrybentów?

- najważniejsze informacje z wolnościowego świata zebrane w jednym miejscu
- najciekawsze tematy wyłuskane przez naszych ekspertów z zalewu informacji w Internecie
- odrutka na populizm polityków

Zapisy na FOR-letter: <https://newsletter.for.org.pl/>

FOR FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU
SKLEP

Od 2019 roku działa sklep internetowy FOR.

Na stronie sklep.for.org.pl można zakupić m.in. publikacje Leszka Bałcerowicza, w tym „Lech. Leszek. Wygrać wolność” czy „Trzeba się bić z PiS o Polskę”, oraz gadżety z logo Fundacji.

Serdecznie zapraszamy do wsparcia naszych aktywności również tą drogą – wszystkie dochody uzyskiwane ze sklepu przeznaczone są na działalność statutową FOR.

Fundacja Wolności Gospodarczej wspiera FOR

We wrześniu 2021 roku swoją działalność rozpoczęła Fundacja Wolności Gospodarczej. Fundatorem i prezesem Zarządu tej nowej organizacji pozarządowej jest Arkadiusz Muś, wieloletni członek Rady Fundacji FOR i przedsiębiorca.

Fundacja **Wolności Gospodarczej**

Fundacja Wolności Gospodarczej dąży do tego, by Polska była krajem zamożnym i otwartym, w którym społeczeństwo korzysta z wysokiego poziomu wolności gospodarczej i innych wolności indywidualnych. Misją FWG jest inwestowanie w najbardziej wartościowe inicjatywy na rzecz liberalnej gospodarki oraz tworzenie przestrzeni współpracy i integracji zwolenników wolnego rynku.

Fundacja jest aktywna w czterech obszarach tematycznych: wolność gospodarcza, edukacja dla przyszłości, Polska w UE i demokratyczne państwo prawa. Poza udzielaniem grantów promuje też wartościowe publikacje, wspiera projekty edukacyjne oraz organizuje ciekawe i inspirujące wydarzenia. Jednym z flagowych projektów nowej organizacji pozarządowej jest Biblioteka Wolności – wciąż uzupełniany, unikalny księgozbiór, zawierający najważniejsze pozycje dotyczące wolności, w tym wolności gospodarczej, i całości kształtu myśli liberalnej.

FWG i FOR utrzymują bliskie partnerskie relacje oraz wspierają się w realizacji wspólnych celów. Wieloletni wiceprezes FOR, Marek Tatała, wszedł do zarządu nowej fundacji i został jej dyrektorem zarządzającym.

Przewodniczącym Rady FWG jest związany także z Radą FOR Błażej Moder, a w Radzie nowej fundacji

znaleźli się również Jakub Karnowski, Maria Muś i Agata Stremecka, Prezes FOR.

Fundacja Wolności Gospodarczej wspiera finansowo już ponad 20 organizacji pozarządowych. Najsilniej wspieranym podmiotem jest Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju. „Jesteśmy przekonani, że dzięki wsparciu od Fundacji Wolności Gospodarczej i dobrej współpracy uda się jeszcze bardziej wzmocnić głos Fundacji FOR i innych organizacji w debacie publicznej, aby promować dobre dla rozwoju rekomendacje i reformy, a także wzmocnić poparcie dla liberalnych rozwiązań w Polsce” – powiedział Marek Tatała.

Wśród innych organizacji i projektów dotychczas wspieranych przez FWG są m.in. Wolne Sądy, Instytut Misesa, Towarzystwo Ekonomistów Polskich, Fundacja Wolności i Przedsiębiorczości, Igrzyska Wolności, ciekaweliczby.pl i Tour de Konstytucja.

Jak napisał we wstępie do książki „Odkrywając Wolność” prof. Leszek Balcerowicz, „odpowiedzią na antywolnościowe presje, które występują w demokracji, nie jest oczywiście odejście od demokracji i związanych z nią obywatelskich swobód, lecz obrona zagrożonych wolności w ramach demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Wymaga to stałych, systematycznych i profesjonalnych działań, bo antywolnościowe presje nigdy nie ustają”. Fundacja Wolności Gospodarczej utożsamia się z tymi słowami oraz zamierza w sposób systematyczny i profesjonalny bronić liberalizmu gospodarczego i wolności. Ważnym sojusznikiem w tych działaniach będzie Fundacja FOR.

Finanse FOR

Działalność FOR jest finansowana w większości przez darowizny od sympatyków, osób i firm prywatnych, podzielających przekonanie, że wolności obywatelskie i gospodarcze oraz państwo prawa to podstawa dobrego życia każdego z nas.

FOR nie korzysta ze środków rządowych ani nie realizuje analiz na zlecenie, aby zachować pełną niezależność. Wybór tematów analiz i publikacji, jak również agenda badań i działalności think tanku, są zależne wyłącznie od decyzji Rady i Zarządu Fundacji, a rezultaty naszych badań, analiz i publikacji są wynikiem pracy ich autorów i ekspertów FOR.

W 2021 roku 84% przychodów Fundacji pochodziło od darczyńców prywatnych, w tym od osób i firm

prywatnych (darczyńcy biznesowi). Pozostała część budżetu pochodziła z grantów od fundacji i organizacji zagranicznych (w tym w związku ze współpracą naukową FOR w ramach międzynarodowych programów badawczych i konferencji) oraz w części z działalności gospodarczej (publikacje książkowe i udział we wspólnych projektach edukacyjnych).

Jesteśmy dumni, że nasza dotychczasowa działalność zyskuje każdego roku coraz więcej sympatyków, gotowych udzielić FOR wsparcia finansowego. Liczba darowizn na cele statutowe i poszczególne projekty FOR stale wzrasta.

Wierzymy, że działalność, jaką prowadzi Fundacja FOR, znajdzie źródło finansowania w aktywnej postawie ludzi zaangażowanych w budowę społeczeństwa obywatelskiego. Dziękujemy!

Wsparcie finansowe dla organizacji pozarządowych to jeden z najważniejszych sposobów zaangażowania w budowę i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Wsparcie finansowe FOR to osobiste zaangażowanie się w debatę publiczną na rzecz zwiększania w społeczeństwie aktywnego poparcia dla szerokiego zakresu indywidualnych wolności (w tym zwłaszcza wolności gospodarczej) oraz – co się z tym wiąże – dla podnoszenia poziomu praworządności w państwie.

Forum Obywatelskiego Rozwoju i podobne organizacje pozarządowe stanowią istotne wzmocnienie obywatelskiego głosu na rzecz rozwoju gospodarczego, demokracji i państwa prawa, które tworzą podstawy trwałego dobrobytu każdej i każdego z nas. Dziękujemy Darczyńcom FOR za ich regularne wsparcie i zaufanie. Doceniamy to tym bardziej w trudnym czasie pandemii i kryzysu praworządności w Polsce. Zaangażowanie we wsparcie naszej działalności, wobec tylu rozmaitych celów, które warto wspierać, jest jednocześnie potwierdzeniem tego, jak ważne są sprawy, którymi się zajmujemy. Razem chronimy wolność!

— PATRYCJA SATORA, DYREKTOR DS. ROZWOJU

KAŻDY MOŻE WSPIERAĆ FUNDACJĘ FOR, PRZEKAZUJĄC NAWET NIEWIELKĄ KWOTĘ NA NASZE KONTO

Numery rachunków w Banku Zachodnim WBK:

PLN: 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

USD: 63 1090 1883 0000 0001 0689 4114

EUR: 02 1090 1883 0000 0001 0689 0653

GBP: 44 1090 1883 0000 0001 0689 0673

Ludzie FOR

RADA FUNDACJI

- Leszek Balcerowicz, przewodniczący
- Michał Chałaczekiewicz
- Błażej Moder
- Jeremi Mordasewicz
- Arkadiusz Muś
- Jarosław Sroka
- Ryszard Wojtkowski

- Maciej Martyniuk, asystent przewodniczącego rady

ZESPÓŁ FUNDACJI

ZARZĄD

- Agata Stremecka, prezes zarządu
- Sławomir Dudek, główny ekonomista, wiceprezes zarządu
- Marek Tatała, wiceprezes zarządu, ekonomista

ADMINISTRACJA

- Kinga Królik, kierownik administracyjno-finansowy

DZIAŁ ROZWOJU

- Patrycja Satora, dyrektor
- Oliwia Królik, koordynator

DZIAŁ KOMUNIKACJI

- Klaudia Walas, kierownik biura prasowego
- Karolina Kowacka, specjalista ds. komunikacji

DZIAŁ ANALITYCZNY

- Rafał Trzeciakowski, ekonomista
- Marcin Zieliński, ekonomista
- Eliza Rutynowska, prawniczka
- Patryk Wachowiec, analityk prawny
- Piotr Oliński, młodszy analityk

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A
02-628 Warszawa

tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl

www.for.org.pl

